

Národný informačný systém podpory výskumu
a vývoja v SR – prístup k elektronickým
informačným zdrojom

NISPEZ & NISPEZ II

(<http://nispez.cvtisr.sk/> & <http://nispez2.cvtisr.sk/>)

Využívanie elektronických informačných zdrojov sprístupňovaných v rámci projektu NISPEZ a NISPEZ II

vyhodnotenie dotazníkového prieskumu používateľov 2013

Bratislava
Centrum vedecko-technických informácií SR
2014

**Využívanie elektronických informačných zdrojov sprístupňovaných v rámci projektu NISPEZ & NISPEZ II:
vyhodnotenie dotazníka pre používateľov**

Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu bolo vypracované v rámci realizácie národného projektu **Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku – prístup k elektronickým informačným zdrojom**, konkrétne v rámci Špecifického cieľa 1 projektu NISPEZ (ŠC 1), (aktivita 1.1, etapa č. 3 – „Dotazníkové prieskumy využívania EIZ o spokojnosti vedeckovýskumných pracovníkov a pedagogických pracovníkov“ a **Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku II – prístup k elektronickým informačným zdrojom**, konkrétne v rámci Špecifického cieľa 1 projektu NISPEZ II (ŠC 1), (aktivita 1.1 – „Dotazníkové prieskumy využívania EIZ o spokojnosti vedeckovýskumných pracovníkov a pedagogických pracovníkov“.

Autori:

Roman Herda, Katarína Kyseľová

Obsah

Úvod	4
Hodnotenie efektívnosti využívania EIZ	4
Metodológia hodnotenia efektívnosti využívania EIZ.....	4
Dotazníkové prieskumy používateľov EIZ	4
Tematické okruhy dotazníkového prieskumu	5
Základné údaje o dotazníku	5
Dotazníkový prieskum používateľov EIZ 2013 – zhrnutie výstupov	6
Závery a odporúčania	21
Sprístupňovania zdrojov a informácií o ponuke e-zdrojov	21
Informačná gramotnosť	21
Faktory využívania jednotlivých zdrojov.....	21
Plné texty	21
Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk	22
Záver	22
Prílohy	23

Úvod

Rok 2013 je z pohľadu realizácie národného projektu NISPEZ¹ už piatym rokom existencie projektu. Počas uvedeného obdobia (2009 – 2013) Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) – ako jeho riešiteľ – získalo množstvo skúseností s riešením centralizovaného prístupu k elektronickým informačným zdrojom (EIZ, resp. e-zdroje) na národnej úrovni, ktoré sú zdrojom koncepčných a podnetných námetov danej oblasti ako aj pre hodnotenie efektívnosti ich využívania.

V rámci tohto projektu, ktorý je spolufinancovaný z prostriedkov Európskej únie, je sprístupňovaných 16 kolektív odborných a vedeckých EIZ, ktorých primárnym účelom je podpora výskumu a vývoja (VaV) na Slovensku. Medzi inštitúcie, ktoré majú zabezpečený prístup patrí 21 verejných VŠ a univerzít a 4 vedecké knižnice (CVTI SR, Ústredná knižnica SAV, SNK v Martine a Univerzitná knižnica v Bratislave). V nadväznosti na projekt NISPEZ bol v roku 2013 spustený projekt NISPEZ II.

CVTI SR každoročne vykonáva vyhodnotenie efektívnosti využívania týchto e-zdrojov, ktoré, okrem iného, slúži aj ako podklad pre optimalizáciu zvolenej ponuky e-zdrojov v ďalšom období realizácie projektu.

Hodnotenie efektívnosti využívania EIZ

Spoločné (centralizované) hodnotenie efektívnosti využívania EIZ je veľmi dôležitou zložkou projektov NISPEZ a NISPEZ II. Na jednej strane spočíva v pravidelnom sledovaní a **vyhodnocovaní štatistických údajov** využívania jednotlivých EIZ, na strane druhej prostredníctvom **dotazníkových prieskumov o spokojnosti používateľov sleduje** požiadavky, potreby a mieru spokojnosti pracovníkov VaV s portfóliom EIZ sprístupňovaných v rámci projektu.

Výstupom spomínanej etapy sú výročné **hodnotiace správy (HS)** (*Efektívnosť využívania elektronických informačných zdrojov pre výskum a vývoj*). V roku 2010 bola spracovaná HS za prvý rok realizácie projektu NISPEZ (2009), v roku 2011 bola spracovaná HS za rok 2010, v roku 2012 bola spracovaná HS za rok 2011.

Metodológia hodnotenia efektívnosti využívania EIZ

Hlavné podklady na hodnotenie sa získavajú:

- zo štatistík využívania EIZ, ktoré generujú vydavatelja jednotlivých databáz,
- z dotazníkových prieskumov uskutočnených medzi používateľmi EIZ.

Dotazníkové prieskumy používateľov EIZ

Aktivita plánovaná v 3. etape (ŠC 1) realizácie projektu NISPEZ „*Dotazníkové prieskumy využívania EIZ o spokojnosti vedeckovýskumných pracovníkov a pedagogických pracovníkov*“ sa realizuje od roku 2010 každoročne. Od roku 2013 v rámci ŠC 1 aktivity 1.1 sa „*Dotazníkové prieskumy využívania EIZ o spokojnosti vedeckovýskumných pracovníkov a pedagogických pracovníkov*“ realizujú aj za projekt NISPEZ II. Otázky sú modifikované podľa potreby, hlavná línia otázok však ostáva rovnaká, aby bolo možné sledovať trend a vývoj v postoji slovenskej vedeckej komunity k využívaniu EIZ.

Aktuálne sa na jeseň 2013 uskutočnil už štvrtý dotazníkový prieskum.

Príloha č. 1 – dotazníkový prieskum používateľov EIZ NISPEZ – otázky.

Príloha č. 2 – kompletne výsledky vyhodnotenie dotazníkového prieskumu používateľov EIZ NISPEZ za rok 2012.

¹ Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja v SR – prístup k elektronickým informačným zdrojom (<http://nispez.cvtisr.sk>).

Pre prieskum – stanovený v projektovej dokumentácii – bola forma dotazníka najvhodnejším prostriedkom pre oslovenie veľkého počtu respondentov bez nutnosti osobného kontaktu. Dotazník umožnil hromadné získanie údajov pre následné štatistické a analytické spracovanie. Správnym zostavením otázok dotazníka bolo možné získať názory respondentov presne k danému problému a vyzvať ich okrem iného aj na možnosť navrhnúť zlepšenia v danej oblasti.

Základnou podmienkou účelného koncipovania dotazníka bola presná formulácia konkrétneho cieľa a úloh dotazníka.

Pri koncipovaní otázok riešiteľský tím reflektoval nutnosť formulovať otázky jasne a konkrétne, aby pri vyhodnocovaní nedochádzalo k neobjektívnej a nejednoznačnej interpretácii údajov. Otázky boli formulované tak, aby nenavádzali respondentov k výberu určitej odpovedi. Pri zvolenej terminológii sa zohľadnil fakt, že respondenti nemusia poznať odborné termíny z oblasti informačných zdrojov. Jednotlivé dotazníkové položky pozostávali podnetovej časti, ktorá mala formu opytovacej vety a odpovedovej časti. Väčšina položených otázok mala formu uzavretých, štruktúrovaných otázok, kde v odpovedovej časti mali respondenti možnosť voliť medzi viacerými alternatívami, prípadne mali možnosť vybrať viacero alternatív zároveň. V dotazníku boli použité aj škálové položky. Tie mali pevne stanovené alternatívy, umiestňovali respondenta na niektorý bod na škále.

Dve otázky boli otvorené, neštruktúrované, kde respondent nemal určenú podrobnejšiu formu ani dĺžku odpovede. Spracovanie týchto otázok bolo ale časovo aj organizačne náročné.

Tematické okruhy dotazníkového prieskumu

Dotazník tvorilo 20 otázok rozdelených do piatich tematických okruhov:

- I. okruh otázok: demografické údaje
- II. okruh otázok: význam e-zdrojov pre výskum, vývoj a pedagogickú činnosť
- III. okruh otázok: dostupnosť e-zdrojov a publicita
- IV. okruh otázok: spokojnosť s obsahom a portfóliom e-zdrojov
- V. okruh otázok: Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk

Základné údaje o dotazníku

Demografická štruktúra respondentov, t. j. potenciálnych používateľov EIZ, bola zadefinovaná cieľovou skupinou projektov NISPEZ a NISPEZ II. Preto hlavným cieľom navrhovaných dotazníkov bolo zistiť, či prístupňované EIZ zodpovedajú informačným potrebám používateľov VaV, aký je ich význam pre činnosť VaV pracovníkov, či sú o nich dostatočne informovaní, správne k nim navigovaní, či používatelia vedia s nimi efektívne pracovať, či sú zo strany riešiteľov projektu vytvárané optimálne podmienky na efektívne využívanie EIZ, výsledkom by mal byť zistenie o efektívnosti projektu ako takého. Ďalšími cieľmi dotazníka bolo zistiť spokojnosť s aktuálnym portfóliom a obsahom EIZ a v neposlednom rade sa rámcovo dotazníkom skúmalo aj publikačné správanie používateľov EIZ.

Dotazník bol pripravený v elektronickej forme. Informácie o dotazníku boli umiestnené na webových stránkach projektov NISPEZ, NISPEZ II, na webovej stránke CVTI SR ako aj na webových stránkach akademických knižníc všetkých inštitúcií zapojených do projektov NISPEZ a NISPEZ II.

Na vyplnenie dotazníka boli priamo e-mailom vyzvaní vedecko-pedagogickí pracovníci VŠ a univerzít, ktorí mali svoje e-mailové adresy zverejnené na webových stránkach svojich inštitúcií.

Vyplnenie dotazníka bolo možné v dňoch 9. 12. 2013 až 31. 12. 2013.

Celkový počet respondentov, ktorí vyplnili dotazník: 954.

Dotazníkový prieskum používateľov EIZ 2013 – zhrnutie výstupov

V tejto kapitole je možné nájsť zhrnutie kompletného dotazníkového prieskumu používateľov EIZ NISPEZ & NISPEZ II (kompletné výsledky sú v prílohe č. 2).

Výsledky dotazníkového prieskumu používateľov e-zdrojov NISPEZ a ich interpretácií možno zhrnúť do piatich tematických okruhov, na základe ktorých bol dotazník zostavený.

I. okruh: demografické údaje

Otázky č. 1 – 4:

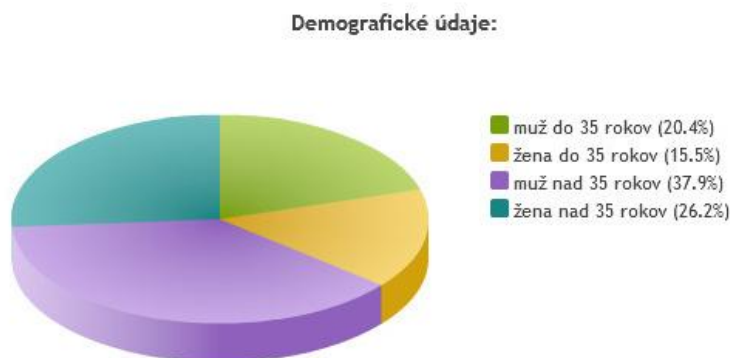
1. Vekové zastúpenie

2. Profesionálne zastúpenie

3. Názov VŠ/univerzity/inštitúcie, na ktorej používateľ EIZ využíva

4. Vedný odbor

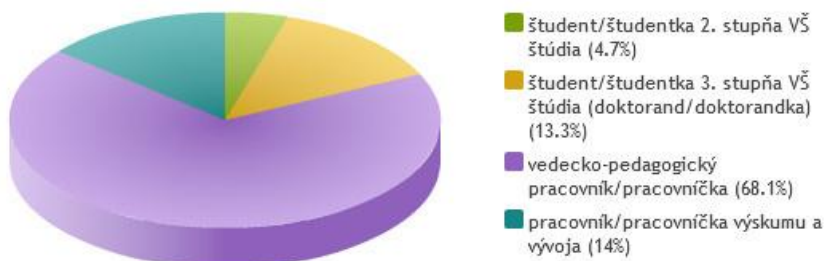
Medzi percentuálnym zastúpením respondentov v jednotlivých kategóriách sú okrem dominantného zastúpenia mužov nad 35 rokov, ktorí tvoria viac ako tretinu respondentov, zvyšné kategórie bez výraznejších rozdielov. Tento fakt možno považovať za pozitívum, nakoľko na jednej strane objektivizuje prieskum používateľov, a na strane druhej – je možné skonštatovať, že používateľmi EIZ sú všetky vekové kategórie.

Najväčšiu skupinu respondentov tvoria muži nad 35 rokov. Z celkového počtu respondentov predstavujú takmer 38%. Približne 36% respondentov predstavuje populáciu do 35 rokov. Vyšší počet respondentov nad 35 rokov (64%) možno považovať za logický a objektívny, keďže v tejto kategórii je aj najviac pracovníkov vo VaV.

Najväčšiu skupinu respondentov tvoria vedecko-pedagogickí pracovníci, t. j. učitelia VŠ a univerzít. Tí predstavujú až 68 % z celkového počtu respondentov. Doktorandi predstavujú o niečo viac než 13 % respondentov, pracovníci výskumu a vývoja predstavujú 14 % respondentov. Takéto rozloženie pracovných pozícií používateľov možno považovať aj za reálne a objektívne k celkovému počtu pracovných pozícií vo VaV na Slovensku.

Vaša pozícia:

Iba necelých 5 % z celkového počtu respondentov tvoria študenti 2. stupňa VŠ štúdia. Je potrebné zdôrazniť, že nejde o cieľovú skupinu používateľov EIZ pre oblasť výskumu a vývoja, zároveň ich však nemožno z cieľovej skupiny vylúčiť.

Z odpovedí vyplýva, že najviac **respondentov** (viac než 16 %) pôsobí a e-zdroje využíva na Univerzite Komenského v Bratislave. Na druhom mieste – čo sa počtu respondentov týka – sa umiestnila Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici (10,7 % respondentov). V tesnom závесе nasledujú Slovenská technická univerzita v Bratislave a Technická univerzita v Košiciach (po 10,3% respondentov), atď.

3. Názov VŠ/univerzity/inštitúcie, na ktorej študujete/pracujete, resp. e-zdroje využívate: (viacero odpovedí je možných)

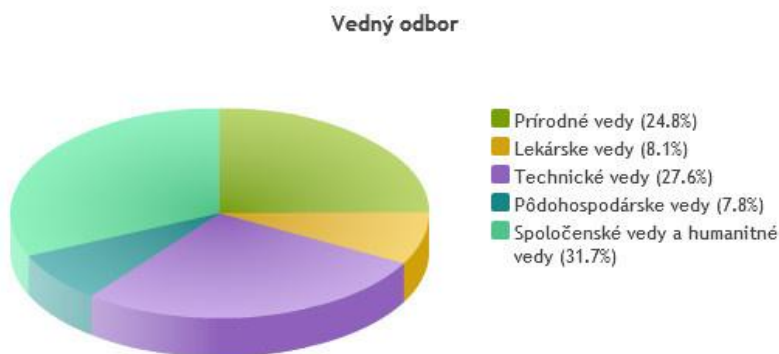
Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika	2	0.2%
Akadémia umení v Banskej Bystrici	3	0.3%
Centrum vedecko-technických informácií SR	16	1.6%
Ekonomická univerzita v Bratislave	32	3.2%
Katolícka univerzita v Ružomberku	21	2.1%
Prešovská univerzita v Prešove	34	3.4%
Slovenská národná knižnica v Martine	3	0.3%
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	79	7.9%
Slovenská technická univerzita v Bratislave	103	10.3%
Technická univerzita v Košiciach	103	10.3%
Technická univerzita vo Zvolene	46	4.6%
Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne	22	2.2%
Trnavská univerzita v Trnave	20	2%
Univerzita J. Selyeho v Komárne	3	0.3%
Univerzita Komenského v Bratislave	164	16.4%
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	39	3.9%
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	107	10.7%
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	29	2.9%
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave	26	2.6%
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach	11	1.1%
Univerzitná knižnica v Bratislave	4	0.4%
Slovenská akadémia vied / Ústredná knižnica SAV	26	2.6%
Vysoká škola múzických umení v Bratislave	2	0.2%
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave	0	0%
Žilinská univerzita v Žiline	66	6.6%
Iné	40	4%
Súhrn odpovedí	1001	

Najmenej respondentov dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo z Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika a VŠVU. Z VŠMU sa dotazníkového prieskumu nezúčastnil nikto.

Inštitúcie, ktoré priamo nie sú zapojené do projektov NISPEZ a NISPEZ II, ale ich VaV pracovníci využívajú e-zdroje obstarávané v rámci projektu patria najmä štátne výskumné ústavy, verejné a štátne inštitúcie, súkromné vysoké školy alebo nemocnice.

Za svoj vedný odbor, v ktorom používateľ e-zdrojov pôsobí, najviac respondentov označilo spoločenské a humanitné vedy – takmer 32%. O niečo menej, t.j. necelých 28% respondentov pôsobí v oblasti technických vied, v oblasti prírodných vied pôsobí takmer 25 % respondentov.

Najmenej respondentov pôsobí v pôdohospodárskych vedách a lekárske vedách – približne po 8%.

II. okruh: význam e-zdrojov pre výskum, vývoj a pedagogickú činnosť

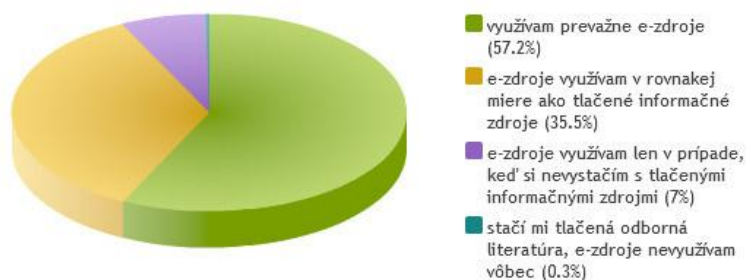
Otázky č. 5 – 6

5. Aké sú vaše preferencie pri využívaní vedeckých a odborných informácií?

6. Ako často pracujete s e-zdrojmi?

Viac ako polovica respondentov uviedla, že vo väčšej miere využíva e-zdroje (57%), rovnomerné využívanie tlačenej a elektronických zdrojov vyznačilo takmer 36% a 7 % vyhľadáva elektronické zdroje až keď relevantné informácie nenájdu v tlačenej dokumentácii. Len 0,3% respondentov priznalo, že e-zdroje pre svoju prácu nevyužívajú vôbec.

Aké sú vaše preferencie pri využívaní vedeckých a odborných informácií?

Súčasný používateľ e-zdrojov pracujúci v oblasti výskumu a vývoja na Slovensku pracuje s e-zdrojmi systematicky a pravidelne (66% respondentov). Výsledky tejto otázky nedovoľujú presne identifikovať formu systematickej práce s e-zdrojmi. Môže ísť o systematický prístup pri úvodnej orientácii sa v novej vedeckej problematike, pri začiatku novej pracovnej úlohy, písaní kvalifikačnej práce, hľadani citácií pre akreditáciu či získanie vedeckej hodnoty a pod., napriek tomu, že respondenti mali možnosť túto formu označiť osobitne.

Až 29% respondentov však uvádza, že e-zdroje využíva skôr nárazovo (ako napr. orientácia v novej vedeckej problematike, začiatok novej pracovnej úlohy, písanie kvalifikačnej práce a pod.). Najmenej častá odpoveď je "sporadicky, nie pravidelne", čo možno hodnotiť pozitívne (5%).

III. okruh: dostupnosť EIZ a ich publicita

Otázky č. 7 – 12

7. Ste dostatočne informovaný/informovaná o ponuke prístupu k e-zdrojom na Slovensku?

8. Odkiaľ ste sa dozvedeli o ponuke e-zdrojov?

9. Ak e-zdroje využívate, označte, prosím, akým spôsobom k nim prístupujete:

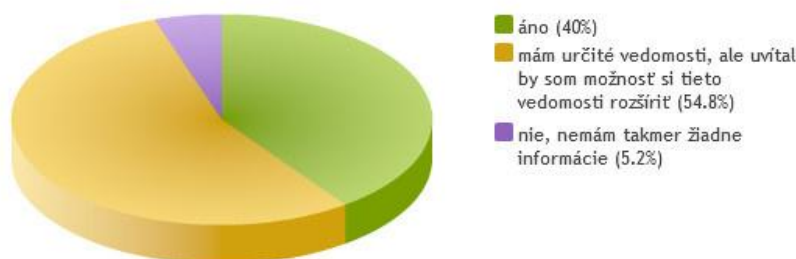
10. Viete sa zorientovať v ponuke e-zdrojov a samostatne v nich vyhľadávať?

11. Aké ďalšie nástroje a služby, ktoré – okrem vyhľadávania – ponúkajú jednotlivé e-zdroje, využívate?

12. Považujete organizovanie seminárov zameraných na efektívnejšie vyhľadávanie a využívanie e-zdrojov za prínosné?

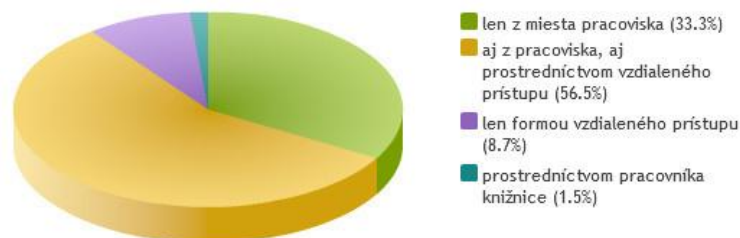
Z výsledkov prieskumu vyplýva, že súčasný používateľ pozná e-zdroje potrebné pre prácu vo svojom odbore a je dostatočne informovaný o ponuke e-zdrojov na Slovensku (takmer 95% respondentov). Napriek tomu viac ako polovica používateľov (takmer 55%) si je ochotná vedomosť o nových informačných e-zdrojoch rozširovať, pretože len časť z nich je presvedčená o ich úplnej dostatočnosti (40%). Tu možno nájsť veľký priestor pre knižnice, ktoré by sa na rozširovaní vedomostí o e-zdrojoch mohli aktívnejšie podieľať.

Ste dostatočne informovaný/informovaná o ponuke prístupu k e-zdrojom na Slovensku?

Za veľmi pozitívne možno hodnotiť fakt, že používatelia majú možnosť e-zdroje využívať nielen z miesta svojho pracoviska, ale aj prostredníctvom vzdialeného prístupu (napr. z domu). O tejto možnosti však stále mnohí používatelia nevedia, resp. ju nemajú k dispozícii. **Tu možno nájsť veľký priestor pre knižnice, ktoré by sa na rozširovaní vedomostí o vzdialenom prístupe k e-zdrojom mohli aktívnejšie podieľať ako aj zavádzať systémy pre vzdialený prístup k e-zdrojom (pokiaľ ho ešte nemajú).**

Ak e-zdroje využívate, označte, prosím, akým spôsobom k nim prístupujete:

Informácie o ponuke e-zdrojov získavajú používatelia z rôznych zdrojov. Výrazne nedominuje jednoznačne žiadny typ komunikácie.

Najviac respondentov uvádza, že ich zdrojom informácií o ponuke e-zdrojov sú najmä webové stránky knižníc (približne 24%), ďalej knižnično-informační pracovníci (tiež takmer 17%), ďalej sú to kolegovia a kamaráti (takmer 17%). Určitá čas respondentov uvádza, že ich zdrojom informácií sú webové stránky inštitúcie (takmer 15%), pre ďalších to zas bolo vysokoškolské štúdium (viac než 10%).

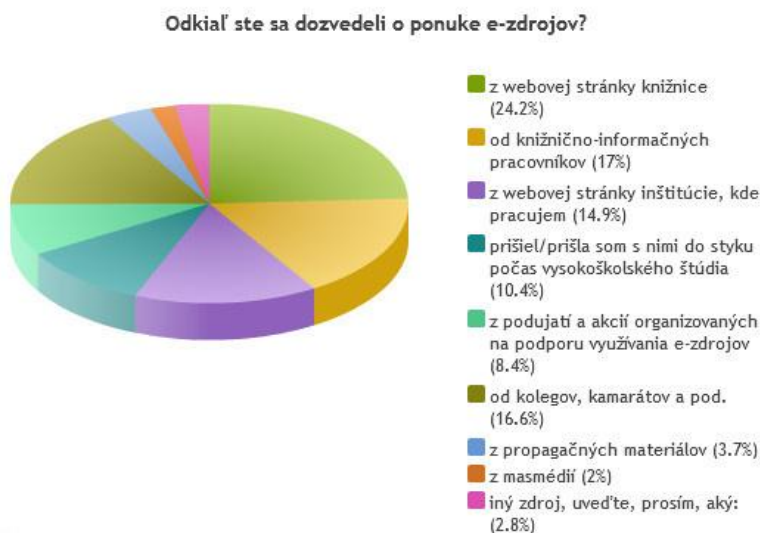
Z uvedeného vyplýva, že viac ako tretina opýtaných (39%) označila ako zdroj informácií o e-zdrojoch webové stránky knižníc a inštitúcií, kde pracujú. Túto najpočetnejšiu skupinu možno označiť ako IT generáciu, ktorá všeobecne web považuje za každodenný pracovný nástroj. Význam webovej prezentácie pri publicite e-zdrojov je tu nespochybniteľný a jasný. Títo používatelia však spravidla nie sú veľmi motivovaní navštevovať knižnice.

Druhú skupinu tvoria používatelia, ktorí sa o ponuke dozvedajú od ľudí – od kamarátov, kolegov až po pracovníkov knižníc. Vedomosti kolegov a kamarátov o ponuke e-zdrojov sú pravdepodobne šírené tiež ústnym podaním, resp. spomínaným webom a pod. Prekvapujúco pri publicite e-zdrojov však vyznieva aj

význam knižnično-informačných pracovníkov (17%). Ten by sa preto nemal podceňovať. V porovnaní z minuloročnými prieskumami rastie. Je to aj výzva pre riešiteľov projektov NISPEZ a NISPEZ II, aby podujatia, ako sú informačné a pracovné semináre k e-zdrojom, boli cieľené okrem VaV pracovníkov aj na knižnično-informačných pracovníkov.

Naopak, len nepatrné množstvá respondentov za zdroj informácií o ponuke e-zdrojov uvádzajú podujatia (8%), propagačné materiály (takmer 4%), resp. masmédiá (2%).

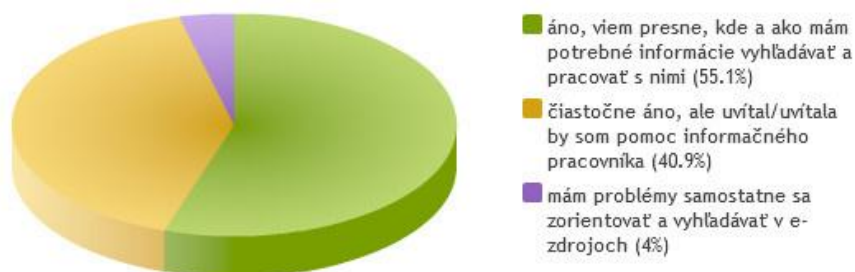
Tu možno nájsť veľký priestor pre knižnice, pretože v tejto súvislosti treba klásť dôraz na význam a kvalitu webových prezentácií, pretože tie slúžia ako základná orientačná pomôcka o existencii e-zdrojov a o možnostiach ich využívania. Táto informácia sa potom dokáže šíriť medzi kolegami a kamarátmi aj ústnym podaním.

Výsledok ďalšie otázky potvrdzuje schopnosti súčasného používateľa samostatne pracovať s e-zdrojmi. Z prieskumu vyplýva, že viac než 96% respondentov sa dokáže samostatne zorientovať v ponuke e-zdrojov svojej inštitúcie/knižnice. Napriek tomu by viac než 41% respondentov uvítalo pomoc a správnu navigáciu k týmto e-zdrojom, aby vedeli presne, kde majú čo hľadať. Viac než 55% respondentov tvrdí, že s tým nemajú žiadny problém. Takmer 4% respondentov priznáva, že sa samostatne zorientovať v ponuke e-zdrojov nedokážu.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice, ktoré by sa mali snažiť skvalitňovať, sprehľadniť svoje ponuky e-zdrojov – čím umožnia používateľovi správnu navigáciu. Používateľ by nemal váhať, v ktorom zdroji začať realizovať svoj informačný prieskum, ku zdrojom by mal byť správne navigovaný. Do istej miery to súvisí aj so zavádzaním takých inovatívnych služieb a nástrojov, ktoré v maximálnej miere používateľovi uľahčia nielen samotné vyhľadávanie v e-zdrojoch, ale aj orientáciu a navigáciu v portfóliu e-zdrojov inštitúcie (napr. discovery riešenia, linkovanie nástroje a pod.). Netreba taktiež zabúdať na kvalitu a úroveň webovej stránky s ponukou e-zdrojov, ktoré je v tomto základom.

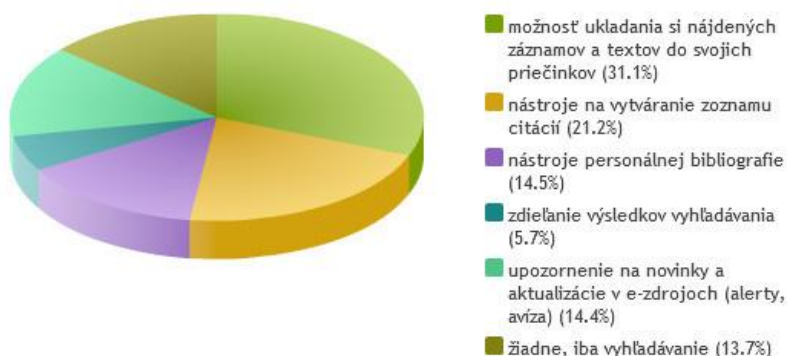
Viete sa zorientovať v ponuke e-zdrojov a samostatne v nich vyhľadávať?

Otázka o využívaní ďalších nástrojov a služieb „preverila“ informačnú úroveň respondentov dotazníka o využívaní e-zdrojov. Z nástrojov a služieb, ktoré ponúkajú databázy používateľom, sú najviac využívané: možnosť ukladania si nájdených záznamov a textov do svojich priečinkov (viac než 31%) a nástroje na vytváranie zoznamu citácií (viac než 21%). Nástroje personálnej bibliografie využíva pri svojej práci viac ako 14% respondentov, pričom zvládnutie tejto služby je spočiatku náročnejšie na prácu a čas, ale jej efektívnosť je evidentná už po krátkej dobe. Najmenej respondentov (viac než 5%) „zdieľa“ výsledky svojich vyhľadávaní s ostatnými vedeckými/pedagogickými pracovníkmi. Upozornenia na novinky a aktualizácie v e-zdrojoch (alerty, RSS a pod.) využíva viac než 14% respondentov. Žiadne nástroje ani služby nevyužíva takmer 14% účastníkov prieskumu, čo je škoda, pretože uľahčujú a zjednodušujú vedeckým/pedagogickým pracovníkom prácu s elektronickými informačnými zdrojmi.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice: využívanie ďalších služieb a nástrojov, ktoré ponúkajú jednotlivé databázy, môžu byť zaujímavými podnetmi a námetmi pre informačné a pracovné semináre.

Aké ďalšie nástroje a služby, ktoré - okrem vyhľadávania - ponúkajú jednotlivé e-zdroje, využívate?

Pri získavaní vedomostí a zručností z oblasti využívania EIZ výrazne abscentuje podiel štúdia na VŠ či univerzite, čo by malo byť skôr opačne. Výsledky prieskumu jasne ukazujú, že súčasný používateľ získal zručnosť vo vyhľadávaní a v práci s EIZ najmä neformálnymi formami vzdelávania.

Čo sa týka účasti na spomínaných seminároch, súčasný používateľ má jasnú preferenciu na svoje profesijné a odborové zameranie (takmer 36% respondentov), resp. preferencia konania seminárov v mieste svojho pracoviska (takmer 34% respondentov). Ide teda o podmienenú účasť, ktorá spravidla ostane len na hypotetickej rovine (spolu až 70% respondentov).

Odhodlanie zúčastňovať sa seminárov pravidelne deklaruje takmer 18% používateľov, naopak takmer 13% nepovažuje informačné semináre za prínosné.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice. Tie by mali hľadať efektívnejšie spôsoby, ako týchto používateľov nájsť a osloviť ich, prípadne im ponúknuť také služby a podujatia v sieťovom prostredí, ktoré by ich zaujali, venovali im čas a splnili účel. Je zrejmé, že používateľov pritiahnúť do knižníc za účelom účasti na seminári, bude stále ťažšie a ťažšie.

IV. okruh: spokojnosť s obsahom a portfóliom e-zdrojov

Otázky č. 13 – 15:

15. Ktoré z nasledujúcich e-zdrojov sprístupňovaných v rámci projektu NISPEZ a NISPEZ II využívate?

16. Pokrývajú e-zdroje projektov NISPEZ a NISPEZ II dostatočne vaše informačné potreby?

17. Čo vám v ponuke e-zdrojov chýba?

Riešiteľov projektov NISPEZ a NISPEZ II výrazne zaujíma miera využívania jednotlivých e-zdrojov, miera spokojnosti používateľov s ich ponukou, s ich odborovým pokrytím a názory na to, čo VaV pracovníkom v portfóliu e-zdrojov chýba.

Pri hodnotení využívania konkrétnych databáz sprístupnených v rámci projektov NISPEZ a NISPEZ II vyplýva väčšia návštevnosť databáz, ktoré už používatelia poznali a mali možnosť ich využívať pred realizovaním projektov. Na druhej strane sa dá skonštatovať aj určitá súvislosť aj s tematickým zameraním databáz. Databázy zamerané multidisciplinárne sú populárnejšie než databázy užšie špecializované, resp. vyslovene monotematické.

13. Ktoré z nasledovných e-zdrojov sprístupňovaných v rámci projektu NISPEZ/NISPEZ II využíváte?

ACM / Association for Computing Machinery

využívam	89		9.3%
nevyužívam	865		90.7%

IEEE/IET Electronic Library (IEL)

využívam	286		30%
nevyužívam	668		70%

Gale Virtual Reference Library: Art

využívam	49		5.1%
nevyužívam	905		94.9%

Art Museum Image Gallery

využívam	67		7%
nevyužívam	887		93%

Knovel Library

využívam	311		32.6%
nevyužívam	643		67.4%

ProQuest Central

využívam	335		35.1%
nevyužívam	619		64.9%

REAXYS

využívam	58		6.1%
nevyužívam	896		93.9%

ScienceDirect

využívam	634		66.5%
nevyužívam	320		33.5%

SCOPUS

využívam	802		84.1%
nevyužívam	152		15.9%

SpringerLink

využívam	595		62.4%
nevyužívam	359		37.6%

Web of Knowledge - Web of Science with Conference Proceedings

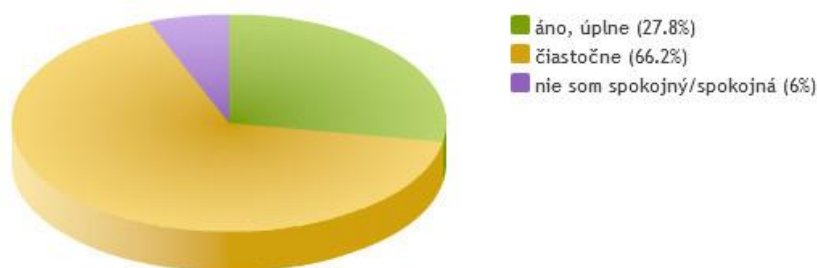
využívam	634		66.5%
nevyužívam	320		33.5%

Web of Knowledge - Web of Science with Conference Proceedings			
využívam	634		66.5%
nevyužívam	320		33.5%
Web of Knowledge - Current Contents Connect			
využívam	632		66.2%
nevyužívam	322		33.8%
Web of Knowledge - Essential Science Indicators			
využívam	325		34.1%
nevyužívam	629		65.9%
Web of Knowledge - Journal Citation Reports			
využívam	553		58%
nevyužívam	401		42%
Web of Knowledge - MEDLINE			
využívam	243		25.5%
nevyužívam	711		74.5%
Web of Knowledge - Biosis Citation Index			
využívam	183		19.2%
nevyužívam	771		80.8%
Wiley Online Library			
využívam	447		46.9%
nevyužívam	506		53.1%

Údaje o celkovej spokojnosti s ponukou databázových kolekcí projektov NISPEZ a NISPEZ II vypovedajú o čiastočne spokojnosti respondentov (viac než 66%). Takmer 1/3 používateľov vyslovuje úplnú spokojnosť (približne 28%). V tejto súvislosti sú zaujímavé otvorené odpovede dotazníka, kde mali respondenti možnosť anonymne sa vyjadriť s čím sú spokojní/nespokojní, resp. čo im v ponuke e-zdrojov NISPEZ najviac chýba a pod. (viď: Príloha č. 2 – kompletne výsledky vyhodnotenie dotazníkového prieskumu používateľov EIZ NISPEZ a NISPEZ II za rok 2013, komentáre k otázkam č. 15).

Nespokojnosť s ponukou e-zdrojov vyjadrilo 6% používateľov. Tieto výsledky sú takmer identické s výsledkami prieskumu z minulých rokov, z čoho vyplýva, že vnímania e-zdroje z pohľadu používateľov je už vyprofilované.

Pokrývajú e-zdroje projektu NISPEZ/NISPEZ II dostatočne vaše informačné potreby?

Dôvody nespokojnosti sú podľa odpovedí na ďalšie otázky nasledovné:

- **nedostatočná ponuka plných textov dokumentov:** Ide o logickú a prirodzenú požiadavku používateľov mať prístup k čo najširšej ponuke primárnych zdrojov. Objektívne je však len veľmi ťažké ju naplniť, a to z viacerých dôvodov – najmä však z dôvodu limitovaných finančných prostriedkov. Na druhej strane vyhovieť tomuto dopytu za každú cenu by nemuselo až také efektívne, lebo časopisy sa v jednotlivých databázach často prekrývajú, takže by vznikali duplicity a pod.
- **chýbajúca širšia ponuka e-kníh:** Požiadavku možno považovať za legitímnu, pretože vzhľadom na obrovské počty e-kníh nachádzajúcich sa v renomovaných databázach je nutné skonštatovať, že v ponuke EIZ projektu NISPEZ ich je minimálne.
- **požiadavka na väčší časový rozsah ponuky** plných textov časopisov: Prinieslo by to rozšírenie portfólia o archívne čísla časopisov, čo má pre mnohých pracovníkov VaV veľký význam. Spomínaná požiadavka je však limitovaná najmä finančnými prostriedkami.
- **zastúpenie vedných odborov:** Najmenej sú zastúpené spoločenské a humanitné vedy (tento názor prezentovalo viac než 41 % respondentov), vo väčšej miere sú zastúpené technické vedy, prírodné vedy či lekárske. Naopak, mnohí z používateľov sa pozitívne vyjadrili o dobrom zastúpení prírodných, lekárske aj technických vied v databázach NISPEZ. Svedčí o tom aj fakt, že oveľa väčšiu nespokojnosť respondenti prejavili so zastúpením humanitných a spoločenskovedných odborov, kde zároveň pozitívne ohlasy na zastúpenie týchto vied úplne absentovali. Faktom však ostáva, že spoločenské a humanitné odbory zastúpené v databázach sú (i keď len ako súčasť multidisciplinárnych databáz a aj o miere zastúpenia sa dá diskutovať). Objektívne posúdenie problému by si zaslužilo hlbší prieskum, pretože by sa možno zistilo, že nespokojnosť so zastúpením odboru úzko súvisí so schopnosťou zorientovať sa v ponuke e-zdrojov a nájsť si zdroj pre svoj odbor.

V.okruh: Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk

Otázky č. 16 – 19:

16. Na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií využívam:

17. Vyhľadávací portál scientia.sk (výstup projektu NISPEZ) umožňuje z jedného rozhrania súbežne vyhľadávať informácie v rôznorodých e-zdrojoch, ktoré sú orientované na oblasť výskumu a vývoja. Portál:

18. Ak pracujete s portálom scientia.sk využívate funkcie:

19. Príručky a sprievodcov pre prácu s portálom scientia.sk:

Z uvedených výsledkov vyplýva, že najviac respondentov dotazníkové prieskumu odpovedalo tak, že na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií používa univerzálne internetové vyhľadávače (napr. Google, Yahoo, Bing, a pod.), (30,4% respondentov).

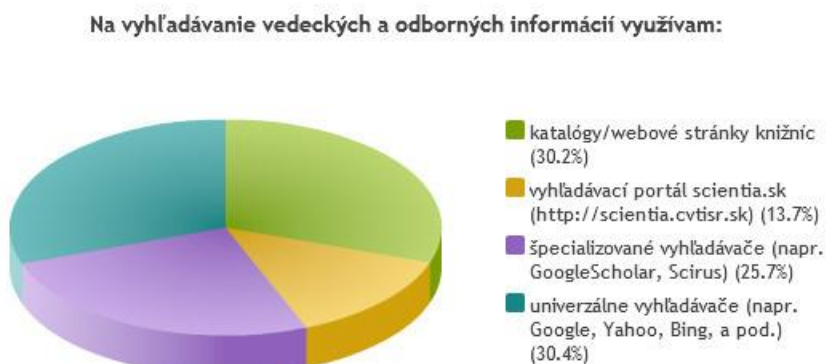
Takmer rovnakej obľube (30,2% respondentov) sa tešia katalógy/webové stránky knižníc, pretože sú miestom, ktoré používatelia využívajú na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií. Toto možno považovať za veľmi dôležité, pretože používateľom sa zrejme – správne – asocjuje slovné spojenie „odborné a vedecké informácie“ práve s knižnicou, resp. s jej katalógom, webovou stránkou, prípade službami a pod. Pokiaľ ide o e-zdroje pokladáme však za potrebné upresniť, že webové stránky knižníc /

inštitúcií primárne slúžia na identifikáciu a na prístup do e-zdrojov, v ktorých sa následne realizujú informačné prieskumy.

Na treťom mieste (takmer 26% respondentov) – z pohľadu toho, čo na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií používatelia najviac využívajú, sa umiestnili špecializované vyhľadávače (napr. Google Scholar, Scirus). Tie možno považovať za vhodný nástroj získavania odborných a vedeckých informácií.

Pre získanie toho najkvalitnejšieho a overeného vedeckého obsahu možno použiť aj Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk. V súčasnosti ho využíva takmer 14% používateľov. Portál je prístupný od roku 2011 čo nie je zrejme zatiaľ dostatočná doba na to, aby si získal svojich stabilných používateľov. Portál využívajú všetky inštitúcie zapojené do projektu NISPEZ.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice, pretože je ich úlohou, aby sa podiel VaV pracovníkov, ktorí vyhľadávajú vedecké informácie obracali aj na portál a vyhľadávali v ňom.

Pre získanie toho najkvalitnejšieho a overeného vedeckého obsahu možno použiť Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk. Z uvedených výsledkov vyplýva, že najviac respondentov dotazníkové prieskumu odpovedalo tak, že na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií zatiaľ Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk zatiaľ nevyužilo (47% respondentov).

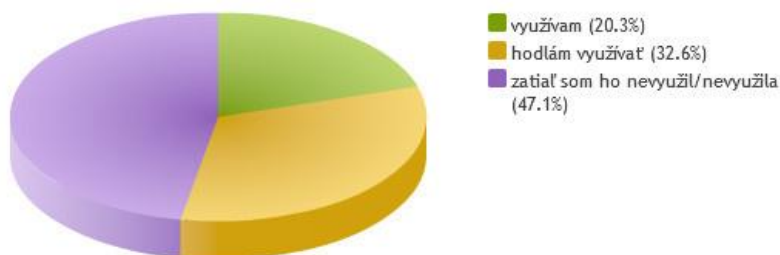
Takmer 33% respondentov proklamuje, že portál hodlá využívať – niekedy v budúcnosti. Toto tvrdenie je však ťažké overiť a je potrebné týchto používateľov cieľe stimulovať, aby sa tak skutočne stalo.

Z prieskumu ďalej vyplýva, že portál využíva 20% respondentov.

Cieľom tejto otázky bolo zistiť koľko % používateľov portál pozná, resp. ho už využíva alebo hodlá využívať v budúcnosti. Ďalším cieľom bolo dať portál do pozornosti používateľom, ktorí o ňom zatiaľ nemajú dostatok vedomostí.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice, aby sa aktívne podieľali na cielenej publicite, seminároch a tréningoch práce s portálom a pod.

Vyhľadávací portál scientia.sk (výstup projektu NISPEZ) umožňuje z jedného rozhrania súbežne vyhľadávať informácie v rôznorodých e-zdrojoch, ktoré sú orientované na oblasť výskumu a vývoja. Portál:

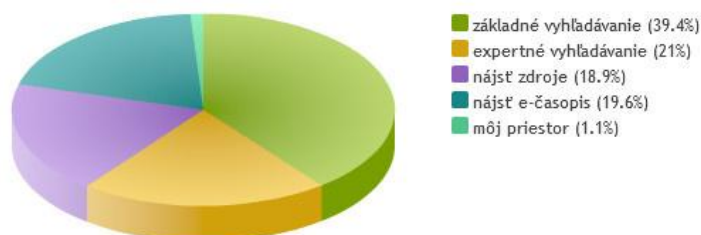
Používatelia, ktorí portál už využívajú, tak na vyhľadávanie používajú najmä základné vyhľadávanie (takmer 40% respondentov). Až 21% respondentov proklamuje, že na vyhľadávanie informácií v portáli dokáže využívať aj expertné vyhľadávanie.

Približne rovnaké skupiny respondentov tvrdia, že v rámci portálu využívajú aj funkcionality nájsť e-časopis (viac než 19% respondentov) a nájsť zdroje (takmer 19% respondentov).

Najmenšia časť respondentov (len niečo viac než 1%) tvrdí, že využíva aj funkcionality môj priestor.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice, aby sa aktívne podieľali na cielej publicite, seminároch a tréningoch práce s portálom.

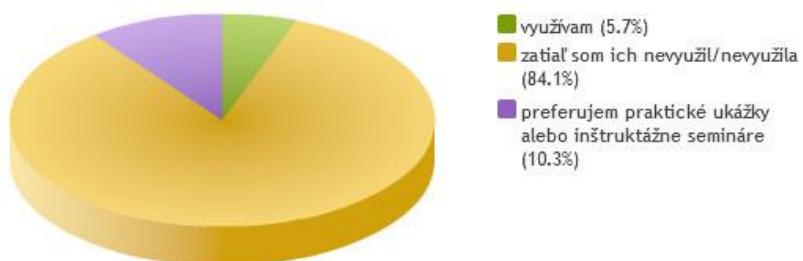
Ak pracujete s portálom scientia.sk využívate funkcie:

Súčasný používateľ portálu odpovedal tak, že vytvorené príručky a sprievodcov pre prácu s portálom zatiaľ nevyužil (84% respondentov). Len približne 6% respondentov tvrdí, že spomínané materiály využíva. Približne 10% respondentov tvrdí, že príručky nepreferuje, naopak, preferuje inštruktážne semináre alebo praktické ukážky.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice, pretože ide o pomerne dôležitú časť potenciálnych alebo reálnych používateľov portálu. Títo by sa mali stať cieľovou skupinou a mali by sa na ne zamerať PR aktivity týkajúce sa portálu a taktiež na nich by mali byť zamerané informačné a pracovné semináre – organizované na pracovisku VaV pracovníkov, zamerané na ich konkrétny vedný odbor.

Príručky a sprievodcov pre prácu s portálom scientia.sk:

Závery a odporúčania

Z výsledkov dotazníkového prieskumu používateľov e-zdrojov obstarávaných v rámci národných projektov NISPEZ a NISPEZ II je možné definovať problematické oblasti či témy v sprístupňovaní a využívaní EIZ a následne určiť stratégiu pre zvýšenie efektívnosti ich využívania. Na druhej strane – štatistické ukazovatele využívania EIZ presne odhaľujú slabé miesta a ukazujú, kde je potrebné zvýšiť efektívnosť najviac.

Sprístupňovania zdrojov a informácií o ponuke e-zdrojov

Výsledky dotazníka potvrdzujú hypotézu, že knižnice hrajú stále dôležitú úlohu pri sprístupňovaní e-zdrojov; ich úlohou je skvalitňovať, sprehľadniť svoje ponuky e-zdrojov, čím umožnia používateľovi správnu navigáciu.

V rámci vyhodnotenia jednotlivých otázok prieskumu boli presne identifikované príležitosti, kde je priestor pre knižnice a knižnično-informačných pracovníkov a čím by mohli byť v danej problematike nápomocné. Je na knižniciach, ako sa tejto úlohy zhostia. Či už to bude formou konania vzdelávacích podujatí, zavádzaniu metódu e-learningu, kvalitnými PR materiálmi, webovými prezentáciami alebo zavádzaním takých inovatívnych služieb a nástrojov, ktoré v maximálnej miere používateľovi uľahčia nielen samotné vyhľadávanie v e-zdrojoch, ale aj orientáciu a navigáciu v portfóliu EIZ inštitúcie (napr. zavedenie Discovery Systémov).

Informačná gramotnosť

Podľa výsledkov dotazníka je zrejmé, že používateľ sa naučí pracovať s vedeckými e-zdrojmi sám. Hoci sú súčasné EIZ vytvárané tak, aby ich používanie bolo intuitívne, najmä odborové zdroje a scientometrické databázy ponúkajú špecializované nástroje a služby, na používanie ktorých sú potrebné isté skúsenosti. Úlohou knižníc je sprostredkovať informácie o nástrojoch databáz, ktoré umožnia vedeckým pracovníkom a študentom využívať všetky ich možnosti.

Dotazník poukázal na fakt, že respondenti nevyužívajú nástroje databáz na zdieľanie výsledkov vyhľadávania, nepoznáme však príčinu – či vedci nemajú potrebu takéto informácie zdieľať, či majú iné spôsoby komunikácie, alebo im nevyhovuje nástroj konkrétnych e-zdrojov. Informácie by sa mohli získať z ďalších prieskumov.

Faktory využívania jednotlivých zdrojov

Využívanie e-zdrojov súvisí s odborovým pokrytím. Predpokladané využívanie multidisciplinárnych databáz sa potvrdilo. Výrazne malé je využívanie dvoch databáz o umení Art Museum Image Gallery, Gale Virtual Reference Library: Art – v porovnaní s inými odborovými databázami (IEEE, ACM, REAXYS). Jedným z dôvodov môže byť okrem odboru aj fakt, že ide na Slovensku o databázu, ktorá nebola pred projektom sprístupnená. Efektívnosť využívania je možné zlepšiť cielenejšou publicitou a aktívnejším prístupom akademických knižníc pri ich publicite.

Pri scientometrických databázach je ich nižšia využívanie dané špecifickosťou informácií, ktoré obsahujú. Je predpoklad, že vďaka trendu prerozdeľovať finančné prostriedky na VaV na základe ich hodnotenia, a to aj na základe publikačnej činnosti a výstupov z citačných a scientometrických databáz – lineárne narastá aj ich význam, a teda aj podiel ich využívania.

Plné texty

Za dôležitý poznatok možno považovať zistenie, že používatelia vnímajú EIZ (ako také) najmä ako zdroje primárnych dokumentov (pôvodné autorské práce – plné texty) a nie za zdroje informácií o dokumentoch (bibliografické záznamy, abstrakty, citácie...). Z tohto plynie úloha – hľadať možnosti, ako podporiť používateľa v tom, aby začal využívať viac aj sekundárne e-zdroje. Veď trendom je už dlhší čas vydavateľov či agregátorov bibliografických obsahov vytvárať prepojenie aj na ich plné texty. V

konečnom dôsledku môže využívanie sekundárnych e-zdrojov priniesť používateľovi výhody, pretože ich význam spočíva v tom, že slúžia:

- na rýchle zorientovanie sa v obsahu dokumentu (napr. abstrakt, obsah, kľúčové slová, predmetové a iné heslá, terminológie, tezaury, pojmové mapy a pod.);
- v ideálnom prípade dokážu substituovať primárne dokumenty a ušetriť čas;
- sú významným zdrojom na zmapovanie základných dokumentov, prác, autorov pri zorientovaní sa v danej problematike, príbuzných témach, autoroch a pod.

Ideálnejšie by bolo napr. naučiť používateľov využívať viac aj bibliografické a citačné databázy, ktoré dokážu používateľa vopred informovať o obsahu a hodnote plného textu. Používateľ by teda veľakrát nemusel siahnuť po takom množstve plných textov, ale by sa mohol zamerať len na niekoľko skutočne relevantných.

Zrejme za úvahu stojí aj predstava zaviesť možnosť pre individuálnu „kúpu“ konkrétneho vedeckého obsahu (články, knihy, kapitoly z knihy a pod.) používateľom priamo od vydavateľa (tzv. pay per view) alebo zlepšiť informovanosť o možnostiach MVS a MMVS knižníc.

Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk

Pre získanie toho najkvalitnejšieho a overeného vedeckého obsahu možno použiť aj Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk. V súčasnosti je využíva len necelých 14% používateľov. Portál je prístupný od roku 2011 čo nie je zrejme zatiaľ dostatočná doba na to, aby si získal svojich stabilných používateľov. Portál využívajú všetky inštitúcie zapojené do projektov NISPEZ a NISPEZ II.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice, pretože je ich úlohou, aby sa podiel VaV pracovníkov, ktorí vyhľadávajú vedecké informácie obracali aj na portál a vyhľadávali v ňom.

Záver

Výsledky dotazníkového prieskumu môžu akademickým a vedeckým knižniciacm pomôcť získať nové námety a podnety, ako pružne reagovať na aktuálne informačné potreby a záujmy svojich používateľov a ako poskytovať dôveryhodný a kvalitný vedecký obsah a služby s pridanou hodnotou v konkurenčnom prostredí internetu. Význam spätnej väzby je v tomto prípade nesporný a to aj napriek pomerne nízkej reprezentatívности počtu získaných dotazníkov. Pre riešiteľov projektov NISPEZ & NISPEZ II je dôležitý fakt, že e-zdroje projektu sú VaV komunitou vnímané pozitívne a našli si svoje pevné miesto v informačnej podpore VaV na Slovensku.

O samotnom využívaní EIZ najviac vypovedajú štatistiky ich využívania, tie je však vhodné skombinovať aj s ďalším typom kvantitatívneho prieskumu – napr. dotazníkom. Až potom je možné pozrieť sa na problematiku v širších súvislostiach a vidieť ju komplexne z viacerých uhlov pohľadu, doplnené o tie najdôležitejšie pohľady – pohľady, postoje, názory a postrehy samotného používateľa.

Dotazník dopĺňa kvantitatívne údaje získané zo štatistík informáciami od jednotlivých používateľov zdrojov, ktoré sa týkali predovšetkým ich spokojnosti s aktuálnou ponukou zdrojov, odborového pokrytia ponúkaných zdrojov, ich prístupnosti a publicity.

Výsledky prieskumu ponúkajú poznatky o informačných potrebách a záujmoch používateľov EIZ z oblasti VaV, o úrovni ich informačnej gramotnosti, ale umožňujú aj spoznať slabé miesta v sprístupňovaní a publicite e-zdrojov.

Výsledky prieskumu môžu byť nápomocné aj pri ďalšej optimalizácii portfólia EIZ ako aj skladby používateľských inštitúcií v ďalších fázach projektu NISPEZ II.

Prílohy

Príloha č. 1 – dotazníkový prieskum používateľov EIZ NISPEZ 2013 – otázky.

Príloha č. 2 – kompletne výsledky vyhodnotenie dotazníkového prieskumu používateľov EIZ NISPEZ & NISPEZ II za rok 2013.

**Národný informačný systém podpory výskumu
a vývoja v SR – prístup k elektronickým informačným
zdrojom**

NISPEZ & NISPEZ II

(<http://nispez.cvtisr.sk/> & <http://nispez2.cvtisr.sk/>)

**Dotazník – využívanie elektronických informačných zdrojov sprístupňovaných
v rámci projektu NISPEZ – dotazníkový prieskum**

Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) je riešiteľom národného projektu „Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku – prístup k elektronickým informačným zdrojom“, v akademickom obci známy pod skratkou NISPEZ, resp. jeho pokračovania NISPEZ II. Projekty sú spolufinancované zo zdrojov EÚ. V rámci projektov je sprístupňovaných 17 kolektív odborných a vedeckých elektronických informačných zdrojov (e-zdrojov) a vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk. CVTI SR každoročne vyhodnocuje efektívnosť ich využívania.

Vzhľadom na to, že projekt NISPEZ vstúpil do piateho roka svojej realizácie, sú výsledky prieskumu pre CVTI SR dôležité najmä pre zisťovanie spokojnosti cieľových skupín s ponukou e-zdrojov. **Výsledky sú zároveň aj dôležitý podklad pre strategické rozhodovanie a optimálne nastavenie e-zdrojov do budúcnosti.**

Prosíme o vyplnenie dotazníka. Jeho vyplnenie Vám zaberie len 5 minút, spúšťa sa kliknutím na tlačidlo „Štart“.

Výsledná správa bude uverejnená na webovej stránke projektu NISPEZ <http://nispez.cvtisr.sk> a NISPEZ II <http://nispez2.cvtisr.sk>

Ďakujeme Vám za Vašu ochotu a čas.

I. okruh otázok: demografické údaje

Muž	• do 35 rokov	• nad 35 rokov
Žena	• do 35 rokov	• nad 35 rokov
Pozícia	• študent/študentka 2. stupňa VŠ štúdia • študent/študentka 3. stupňa VŠ štúdia (doktorand/doktorandka) • vedecko-pedagogický pracovník/pracovníčka • pracovník/pracovníčka výskumu a vývoja	
Názov VŠ/univerzity/inštitúcie, na ktorej študujete/pracujete, resp. e-zdroje využívate ako používateľ služieb	• Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika • Akadémia umení v Banskej Bystrici • Centrum vedecko-technických informácií SR • Ekonomická univerzita v Bratislave • Katolícka univerzita v Ružomberku • Prešovská univerzita v Prešove • Slovenská národná knižnica v Martine • Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre • Slovenská technická univerzita v Bratislave • Technická univerzita v Košiciach • Technická univerzita vo Zvolene • Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne	

Názov projektu: Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku – prístup k elektronickým informačným zdrojom

Kód ITMS Projektu: 26240220001, 26220220001

Miesto realizácie projektu: Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Nitriansky kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj, Košický kraj

Kód Výzvy: OPVaV-2008/K/RKZ/NP/2008-1

Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

	• Trnavská univerzita v Trnave • Univerzita J. Szelyeho v Komárne • Univerzita Komenského v Bratislave • Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre • Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici • Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach • Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave • Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach • Univerzitná knižnica v Bratislave • Slovenská akadémia vied • Vysoká škola múzických umení v Bratislave • Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave • Žilinská univerzita v Žiline • iná inštitúcia (dopíšte) _____
Vedný odbor:	A.) Prírodné vedy B.) Lekárske vedy C.) Technické vedy D.) Pôdohospodárske vedy E.) Spoločenské vedy a humanitné vedy

II. okruh otázok: význam e-zdrojov pre výskum, vývoj a pedagogickú činnosť

1. Aké sú vaše preferencie pri využívaní vedeckých a odborných informácií?

- A.) využívam prevažne e-zdroje
- B.) e-zdroje využívam v rovnakej miere ako tlačené informačné zdroje
- C.) e-zdroje využívam len v prípade, keď si nevystačím s tlačеныmi informačnými zdrojmi
- D.) stačí mi tlačená odborná literatúra, e-zdroje nevyužívam vôbec

2. Ako často pracujete s e-zdrojmi?

- A.) systematicky a pravidelne
- B.) keď sa potrebujem zorientovať v novej vedeckej problematike
- C.) keď začínam riešiť pracovnú úlohu
- D.) sporadicky, nie pravidelne

III. okruh otázok: dostupnosť e-zdrojov a publicita

3. Ste dostatočne informovaný/informovaná o ponuke prístupu k e-zdrojom na Slovensku?

- A.) áno
- B.) mám určité vedomosti, ale uvítal by som možnosť si tieto vedomosti rozšíriť
- C.) nie, nemám takmer žiadne informácie

4. Odkiaľ ste sa dozvedeli o ponuke e-zdrojov?

- A.) z webovej stránky knižnice
- B.) od knižnično-informačných pracovníkov
- C.) z webovej stránky inštitúcie, kde pracujem

Názov projektu: Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku – prístup k elektronickým informačným zdrojom

Kód ITMS Projektu: 26240220001, 26220220001

Miesto realizácie projektu: Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Nitriansky kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj, Košický kraj

Kód Výzvy: OPVaV-2008/K/RKZ/NP/2008-1

Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

- D.) prišiel/prišla som s nimi do styku počas vysokoškolského štúdia
- E.) z podujatí a akcií organizovaných na podporu využívania e-zdrojov
- F.) od kolegov, kamarátov a pod.
- G.) z propagačných materiálov
- H.) z masmédií
- I.) iný zdroj, uveďte, prosím, aký: _____

5. Ak e-zdroje využívate, označte, prosím, akým spôsobom k nim pristupujete:

- A.) len z miesta pracoviska
- B.) aj z pracoviska, aj prostredníctvom vzdialeného prístupu
- C.) len formou vzdialeného prístupu
- D.) prostredníctvom pracovníka knižnice

6. Viete sa zorientovať v ponuke e-zdrojov a samostatne v nich vyhľadávať?

- A.) áno, viem presne, kde a ako mám potrebné informácie vyhľadávať a pracovať s nimi
- B.) čiastočne áno, využívam aj spoluprácu s informačným pracovníkom
- C.) mám problémy samostatne sa zorientovať a vyhľadávať v e-zdrojoch

7. Aké ďalšie nástroje a služby, ktoré – okrem vyhľadávania – ponúkajú jednotlivé e-zdroje, využívate?

- A.) možnosť ukladania nájdených záznamov a textov do svojich priečinkov
- B.) nástroje na vytváranie zoznamu citácií
- C.) nástroje personálnej bibliografie
- D.) zdieľanie výsledkov vyhľadávania
- E.) upozornenie na novinky a aktualizácie v e-zdrojoch (alerty, avíza)
- F.) žiadne, iba vyhľadávanie

8. Považujete organizovanie seminárov zameraných na efektívnejšie vyhľadávanie a využívanie e-zdrojov za prínosné?

- A.) áno, považujem a zúčastňujem sa na nich
- B.) áno, ale len ak sú organizované na mojom pracovisku
- C.) áno, sú prínosné, ak sú zamerané na môj vedný odbor
- D.) nepovažujem ich za prínos

IV. okruh otázok: spokojnosť s obsahom a portfóliom e-zdrojov

9. Ktoré z nasledovných e-zdrojov sprístupňovaných v rámci projektu NISPEZ/NISPEZ II využívate?

názov e-zdroja	využívam	nevyužívam
✓ ACM / Association for Computing Machinery		
✓ IEEE/IET Electronic Library (IEL)		
✓ Gale Virtual Reference		

Názov projektu: Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku – prístup k elektronickým informačným zdrojom
Kód ITMS Projektu: 26240220001, 26220220001
Miesto realizácie projektu: Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Nitriansky kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj, Košický kraj
Kód Výzvy: OPVaV-2008/K/RKZ/NP/2008-1

Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Library: Art		
✓ Art Museum Image Gallery		
✓ Knovel Library		
✓ ProQuest Central		
✓ REAXYS		
✓ ScienceDirect		
✓ SCOPUS		
✓ SpringerLink		
✓ Web of Knowledge – Current Contents Connect		
✓ Web of Knowledge – Essential Science Indicators		
✓ Web of Knowledge – Journal Citation Reports		
✓ Web of Knowledge – MEDLINE		
✓ Web of Knowledge – Biosis Citation Index		
✓ Web of Knowledge – Web of Science		
✓ Wiley Online Library		

10. Pokrývajú e-zdroje projektu NISPEZ/NISPEZ II dostatočne vaše informačné potreby?

- A.) áno, úplne
- B.) čiastočne
- C.) nie som spokojný/spokojná

11. Čo vám v ponuke e-zdrojov chýba?

- A.) viac plnotextových databáz
- B.) väčší časový rozsah (archívne čísla) v ponuke plných textov e-časopisov
- C.) širšia ponuka e-kníh
- D.) konkrétne e-zdroje: _____

V. okruh otázok: Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk

12. Na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií využívam:

- A.) katalógy/webové stránky knižníc
- B.) vyhľadávací portál **scientia.sk** (<http://scientia.cvtisr.sk>)
- C.) špecializované vyhľadávače (napr. GoogleScholar, Scirus)
- D.) univerzálne vyhľadávače (napr. Google, Yahoo, Bing, a pod.)

Názov projektu: Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku – prístup k elektronickým informačným zdrojom

Kód ITMS Projektu: 26240220001, 26220220001

Miesto realizácie projektu: Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Nitriansky kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj, Košický kraj

Kód Výzvy: OPVaV-2008/K/RKZ/NP/2008-1

Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

13. Vyhľadávací portál scientia.sk (výstup projektu NISPEZ) umožňuje z jedného rozhrania súbežne vyhľadávať informácie v rôznorodých e-zdrojoch, ktoré sú orientované na oblasť výskumu a vývoja. Portál:

- A.) využívam
- B.) hodlám využívať
- C.) zatiaľ som ho nevyužil/nevyužila

14. Ak pracujete s portálom scientia.sk využívate funkcie:

- A.) základné vyhľadávanie
- B.) expertné vyhľadávanie
- C.) nájsť zdroje
- D.) nájsť e-časopis
- E.) môj priestor

15. Príručky a sprievodcov pre prácu s portálom scientia.sk:

- A.) využívam
- B.) zatiaľ som ich nevyužil/nevyužila
- C.) preferujem praktické ukážky alebo inštruktážne semináre

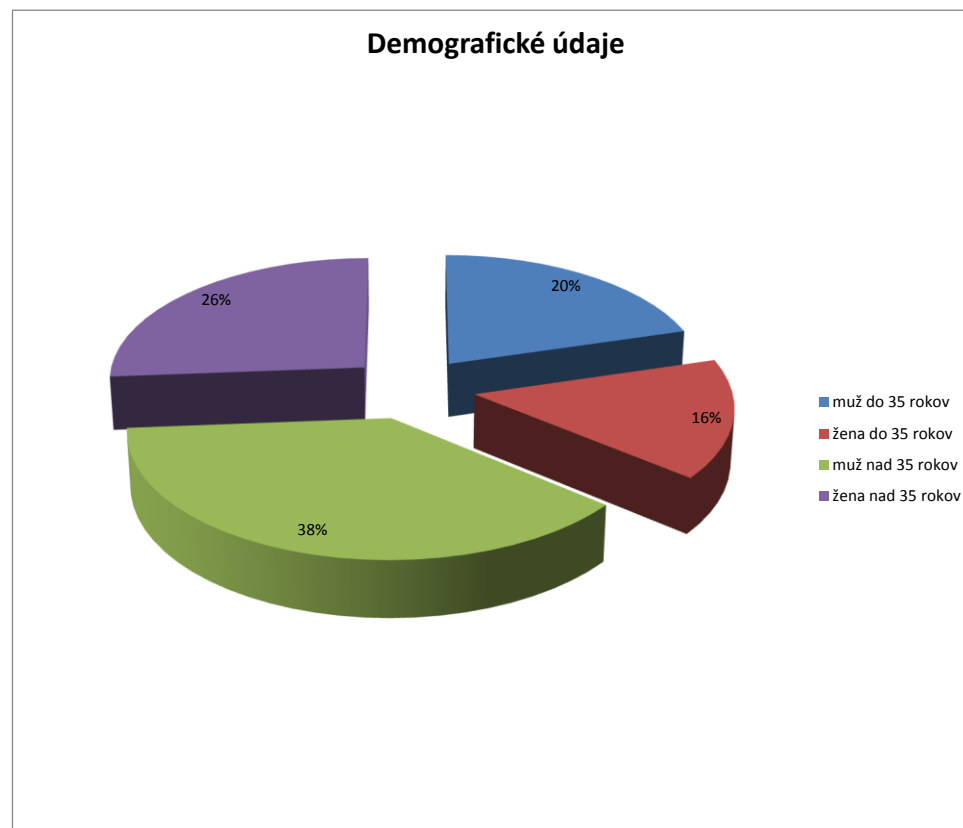
16. Ďalšie pripomienky, námety a podnety.

Uved'te prosím: _____

1. Demografické údaje: (dobrovoľná otázka)

	muž do 35 rokov	žena do 35 rokov	muž nad 35 rokov	žena nad 35 rokov
Demografické údaje	195	148	361	250
%	20,4%	15,5%	37,8%	26,2%
súhrn odpovedí	954			

Spomedzi 954 respondentov najčastejšia odpoveď je "muž nad 35 rokov".
Najmenej častá odpoveď je "žena do 35 rokov".

Komentár k otázke č. 1:

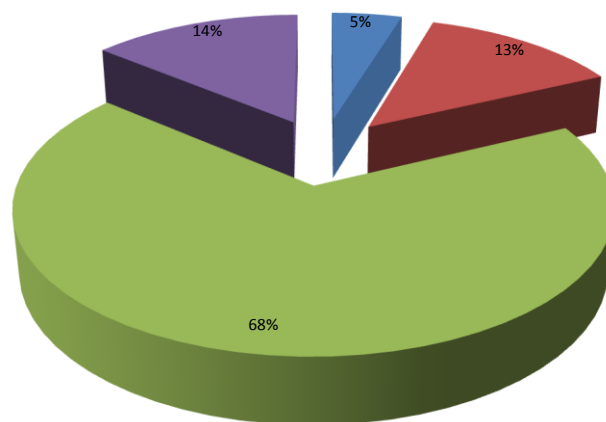
Najväčšiu skupinu respondentov tvoria muži nad 35 rokov. Z celkového počtu respondentov predstavujú takmer 38%. Medzi percentuálnym zastúpením respondentov v jednotlivých kategóriách sú mierne rozdiely, napriek tomu by sa dalo povedať, že sú približne rovnako zastúpené. Možno to považovať za pozitívne, pretože to na jednej strane objektívizuje prieskum používateľov, a na strane druhej - je možné skonštatovať, že používateľmi EIZ sú všetky vekové kategórie bez významných rozdielov, resp. bez výrazného počtu používateľov mladšej generácie. Asi 36% respondentov predstavuje populáciu do 35 rokov. Vyšší počet respondentov nad 35 rokov (64%) možno považovať za logický a objektívny, keďže v tejto kategórii je aj reálne viac ľudí.

2. Vaša pozícia: (dobrovoľná otázka)

	študent/študentka 2. stupňa VŠ štúdia	študent/študentka 3. stupňa VŠ štúdia (doktorand/doktorandka)	vedecko-pedagogický pracovník/pracovníčka	pracovník/pracovníčka výskumu a vývoja
Vaša pozícia	46	130	668	137
%	4,7%	13,3%	68,1%	14,0%
súhrn odpovedí	981			

Spomedzi 981 respondentov najčastejšia odpoveď je "vedecko-pedagogický pracovník/pracovníčka". Najmenej častá odpoveď je "študent/študentka 2. stupňa VŠ štúdia".

Vaša pozícia

- študent/študentka 2. stupňa VŠ štúdia
- študent/študentka 3. stupňa VŠ štúdia (doktorand/doktorandka)
- vedecko-pedagogický pracovník/pracovníčka
- pracovník/pracovníčka výskumu a vývoja

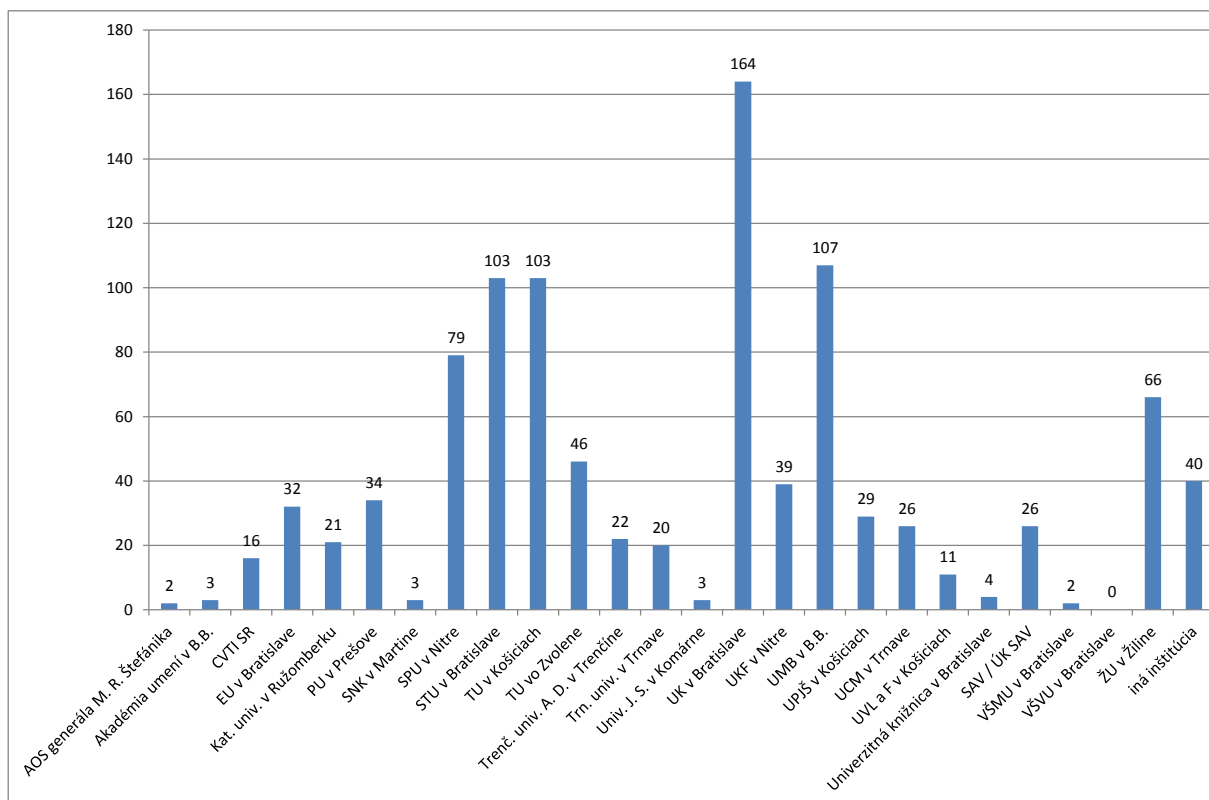
Komentár k otázke č. 2:

Najväčšiu skupinu respondentov tvoria vedecko-pedagogickí pracovníci, t. j. učitelia VŠ a univerzít. Tí predstavujú až 68 % z celkového počtu respondentov. Doktorandi predstavujú o niečo viac než 13 % respondentov, pracovníci výskumu a vývoja predstavujú 14 % respondentov. Takéto rozloženie pracovných pozícií používateľov možno považovať aj za reálne a objektívne k celkovému počtu pracovných pozícií vo VaV na Slovensku.

Iba necelých 5 % z celkového počtu respondentov tvoria študenti 2. stupňa VŠ štúdia. Je potrebné zdôrazniť, že nejde o cieľovú skupinu používateľov EIZ pre oblasť výskumu a vývoja, zároveň ich však nemožno z cieľovej skupiny vylúčiť.

3. Názov VŠ/univerzity/inštitúcie, na ktorej študujete/pracujete, resp. e-zdroje využívate: (dobrovoľná otázka)

inštitúcia	počet	%
AOS generála M. R. Štefánika	2	0,2%
Akadémia umení v B.B.	3	0,3%
CVTI SR	16	1,6%
EU v Bratislave	32	3,2%
Kat. univ. v Ružomberku	21	2,1%
PU v Prešove	34	3,4%
SNK v Martine	3	0,3%
SPU v Nitre	79	7,9%
STU v Bratislave	103	10,3%
TU v Košiciach	103	10,3%
TU vo Zvolene	46	4,5%
Trenč. univ. A. D. v Trenčíne	22	2,2%
Trn. univ. v Trnave	20	2,0%
Univ. J. S. v Komárne	3	0,3%
UK v Bratislave	164	16,4%
UKF v Nitre	39	3,9%
UMB v B.B.	107	10,7%
UPJŠ v Košiciach	29	2,9%
UCM v Trnave	26	2,6%
UVL a F v Košiciach	11	1,1%
Univerzitná knižnica v Bratislave	4	0,4%
SAV / ÚK SAV	26	2,6%
VŠMU v Bratislave	2	0,2%
VŠVU v Bratislave	0	0,0%
ŽU v Žiline	66	6,6%
iná inštitúcia	40	4,0%
spolu:	1001	100,0%

Spomedzi 1001 respondentov najčastejšia odpoveď je "Univerzita Komenského v Bratislave".
Najmenej častá odpoveď sú "Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave"; "Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave".

Komentár k otázke č. 3:

Z odpovedí vyplýva, že najviac respondentov (viac než 16 %) pôsobí a e-zdroje využíva na Univerzite Komenského v Bratislave. Na druhom mieste – čo sa počtu respondentov týka – sa umiestnila Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici (10,7 % respondentov). V tesnom závесе nasledujú Slovenská technická univerzita v Bratislave a Technická univerzita v Košiciach (po 10,3% respondentov), atď.

Najmenej respondentov dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo z Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika a VŠVU. Z VŠMU sa dotazníkového prieskumu nezúčastnil nikto.

Inštitúcie, ktoré priamo nie sú zapojené do projektu NISPEZ, ale ich VaV pracovníci využívajú e-zdroje obstarávané v rámci projektu, mohli v odpovedi vybrať možnosť „iná inštitúcia“ a doplniť názov svojej inštitúcie (viac než 4% respondentov).

Medzi takéto inštitúcie patria najmä štátne výskumné ústavy, verejné a štátne inštitúcie, súkromné vysoké školy alebo nemocnice.

Vedecko-výskumní pracovníci z iných inštitúcií – inštitúcie, ktoré nie sú priamo zapojených do projektov NISPEZ & NISPEZ II – majú možnosť využívať e-zdroje obstarávané v rámci projektov ako fyzické osoby, ktoré sa prihlásia do knižnice a prístup do e-zdrojov majú zabezpečený ako registrovaní používatelia, a to napr. priamo v priestoroch knižnice alebo prostredníctvom vzdialeného prístupu. Takúto možnosť poskytujú vedecké knižnice zapojené do projektov – Centrum vedecko-technických informácií SR, Ústredná knižnica SAV, Univerzitná knižnica v Bratislave a Slovenská národná knižnica v Martine.

Dôležitým faktorom, ktorý pravdepodobne ovplyvnil účasť respondentov na vyplnení dotazníka ako aj skladbu inštitúcií, na ktorých jednotliví respondenti pôsobia, bola publicita dotazníka, ktorá mohla byť v rámci inštitúcií rôzna, resp. záujem o jeho vyplnenie alebo záujem o e-zdroje ako také.

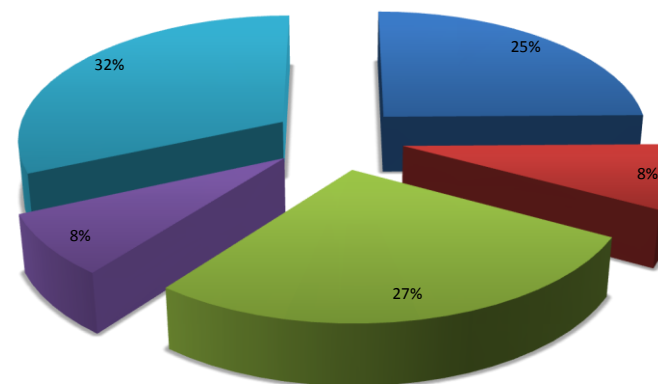
4. Vedný odbor: (dobrovoľná otázka, viacero odpovedí je možných)

	Prírodné vedy	Lekárske vedy	Technické vedy	Pôdohospodárske vedy	Spoločenské vedy a humanitné vedy
Hlavný vedný odbor	275	90	306	87	352
%	24,8%	8,1%	27,6%	7,8%	31,7%
súhrn odpovedí	1110				

Spomedzi 1110 respondentov najčastejšia odpoveď je "Spoločenské vedy a humanitné vedy". Najmenej častá odpoveď je "Lekárske vedy".

Hlavný vedný odbor

■ Prírodné vedy
 ■ Lekárske vedy
■ Technické vedy
 ■ Pôdohospodárske vedy
■ Spoločenské vedy a humanitné vedy

Komentár k otázke č. 4:

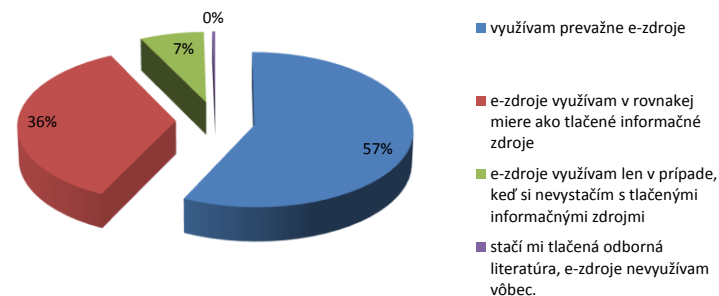
Za svoj vedný odbor, v ktorom používateľ e-zdrojov pôsobí, najviac respondentov označilo spoločenské a humanitné vedy – takmer 32%. O niečo menej, t.j. necelých 28% respondentov pôsobí v oblasti technických vied , v oblasti prírodných vied pôsobí takmer 25 % respondentov. Najmenej respondentov pôsobí v pôdohospodárskych vedách a lekárske vedách – približne po 8%.

5. Aké sú vaše preferencie pri využívaní vedeckých a odborných informácií? (dobrovoľná otázka)

	využívam prevažne e- zdroje	e-zdroje využívam v rovnakej miere ako tlačené informačné zdroje	e-zdroje využívam len v prípade, keď si nevystačím s tlačenými informačnými zdrojmi	stačí mi tlačená odborná literatúra, e- zdroje nevyužívam vôbec.
Aké sú vaše preferencie pri využívaní vedeckých a odborných informácií?	545	339	67	3
%	57,1%	35,5%	7,0%	0,3%
súhrn odpovedí	954			

Spomedzi 954 respondentov najčastejšia odpoveď je "využívam prevažne e-zdroje".
Najmenej častá odpoveď je "stačí mi tlačená odborná literatúra, e-zdroje nevyužívam vôbec".

**Aké sú vaše preferencie pri využívaní
vedeckých a odborných informácií?**

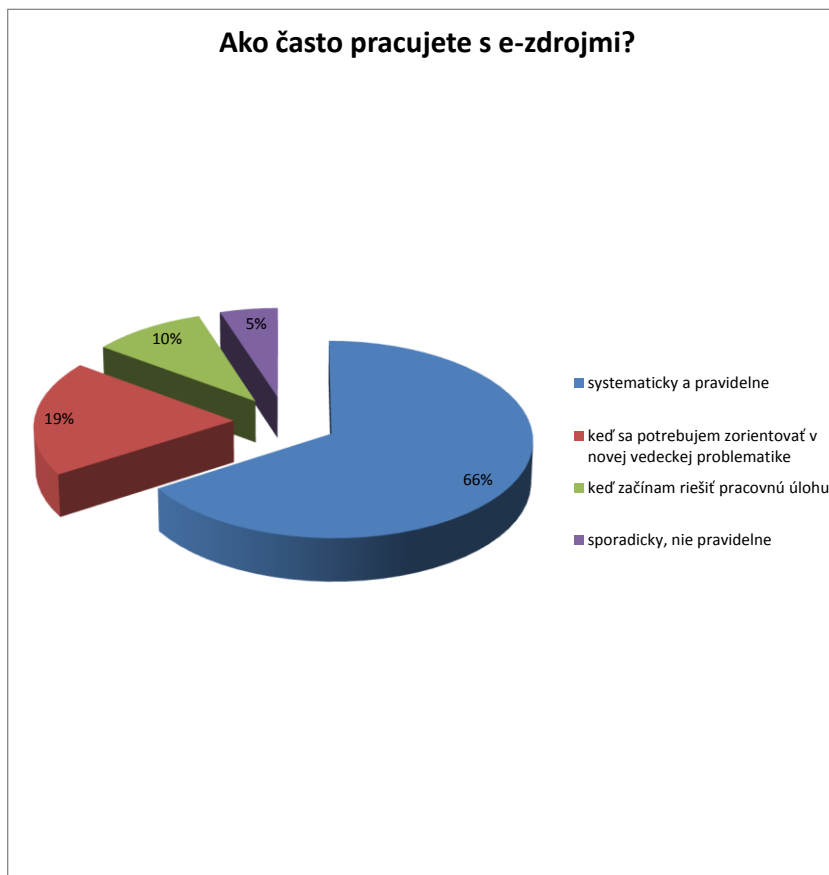
Komentár k otázke č. 5:

Viac ako polovica respondentov uviedla, že vo väčšej miere využíva e-zdroje (57%), rovnomerné využívanie tlačných a elektronických zdrojov vyznačilo takmer 36% a 7 % vyhľadáva elektronické zdroje až keď relevantné informácie nenájdu v tlačných dokumentoch. Je veľkou výzvou aj pre riešiteľov projektov NISPEZ & NISPEZ II, aby sa percento využívania e-zdrojov ako prioritného informačného zdroja pre výskum a vývoj zvýšilo. Dnes nie je pochýb o tom, že v oblasti výskumu a vývoja sú e-zdroje primárnym zdrojov šírenia, získavania, zdieľania informácií, poznatkov a vedomostí. Bibliografické a scientometrické databázy sú zas potrebné pre hodnotenie vedy, inštitúcií, krajín, tímov, jednotlivcov, časopisov a pod.

6. Ako často pracujete s e-zdrojmi? (dobrovoľná otázka)

	systematicky a pravidelne	keď sa potrebujem zorientovať v novej vedeckej problematike	keď začínam riešiť pracovnú úlohu	sporadicky, nie pravidelne
Ako často pracujete s e-zdrojmi?	629	183	94	48
%	65,9%	19,2%	9,9%	5,0%
súhrn odpovedí	954			

Spomedzi 954 respondentov najčastejšia odpoveď je "systematicky a pravidelne". Najmenej častá odpoveď je "sporadicky, nie pravidelne".

Komentár k otázke č. 6:

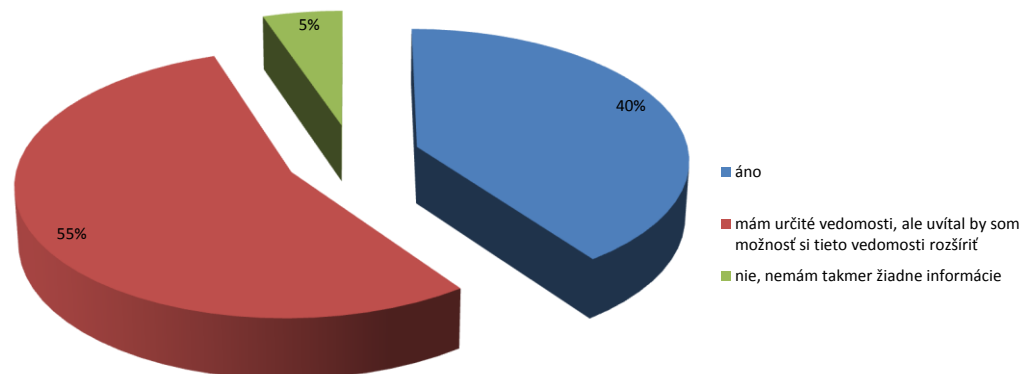
S elektronickými informačnými zdrojmi podľa prieskumu systematicky pracuje až 66% respondentov – používateľov. Mnoho používateľov (až 29%) však uvádza, že e-zdroje využíva skôr nárazovo (ako napr. orientácia v novej vedeckej problematike, začiatok novej pracovnej úlohy, písanie kvalifikačnej práce a pod.). Najmenej častá odpoveď je "sporadicky, nie pravidelne", čo možno hodnotiť pozitívne (5%).

7. Ste dostatočne informovaný/informovaná o ponuke prístupu k e-zdrojom na Slovensku? (dobrovoľná otázka)

	áno	mám určité vedomosti, ale uvítal by som možnosť si tieto vedomosti rozšíriť	nie, nemám takmer žiadne informácie
Ste dostatočne informovaný/informovaná o ponuke prístupu k e-zdrojom na Slovensku?	382	522	50
	40,00%	54,7%	5,2%
Súhrn odpovedí:	954		

Spomedzi 954 respondentov najčastejšia odpoveď je "mám určité vedomosti, ale uvítal by som možnosť si tieto vedomosti rozšíriť". Najmenej častá odpoveď je "nie, nemám takmer žiadne informácie".

Ste dostatočne informovaný/informovaná o ponuke prístupu k e-zdrojom na Slovensku?

Komentár k otázke č. 7:

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že súčasný používateľ pozná e-zdroje potrebné pre prácu vo svojom odbore a je dostatočne informovaný o ponuke e-zdrojov na Slovensku (takmer 95% respondentov). Napriek tomu viac ako polovica používateľov (takmer 55%) si je ochotná vedomosti o nových informačných e-zdrojoch rozširovať, pretože len časť z nich je presvedčená o ich úplnej dostatočnosti (40%). Iba niečo viac než 5% respondentov potvrdzuje, že je nedostatočne informovaná o ponuke IEZ v rámci ich študijného alebo vedného odboru. Toto zistenie možno považovať za pozitívne, pretože vypovedá o dobrej úrovni informačnej gramotnosti používateľov a vedomosti o EIZ svojho odboru. Ťažko však odhadnúť mieru deklarovanej dostatočnosti vedomostí a informovanosti o EIZ, nakoľko to nie je možné hodnotiť.

8. Odkiaľ ste sa dozvedeli o ponuke e-zdrojov? (viacero odpovedí je možných) (dobrovoľná otázka)

	z webovej stránky knižnice	od knižnično-informačných pracovníkov	z webovej stránky inštitúcie, kde pracujem	prišiel/prišla som s nimi do styku počas vysokoškolského štúdia	z podujatí a akcií organizovaných na podporu využívania e-zdrojov	od kolegov, kamarátov a pod.	z propagačných materiálov	z masmédií	iné odpovede
Odkiaľ ste sa dozvedeli o ponuke e-zdrojov?	458	323	282	198	159	315	70	37	54
	24,2%	17,0%	14,9%	10,4%	8,4%	16,6%	3,7%	2,0%	2,8%
Súhrn odpovedí:	1896								

Spomedzi 1896 odpovedí je najčastejšou odpoveďou "z webovej stránky knižnice".
Najmenej častá odpoveď je "z masmédií".

Komentár k otázke č. 8:

Najviac respondentov uvádza, že ich zdrojom informácií o ponuke e-zdrojov sú najmä webové stránky knižníc (približne 24%), ďalej knižnično-informační pracovníci (tiež takmer 17%), ďalej sú to kolegovia a kamaráti (takmer 17%). Určitá čas respondentov uvádza, že ich zdrojom informácií sú webové stránky inštitúcie (takmer 15%), pre ďalších to zas bolo vysokoškolské štúdium (viac než 10%).

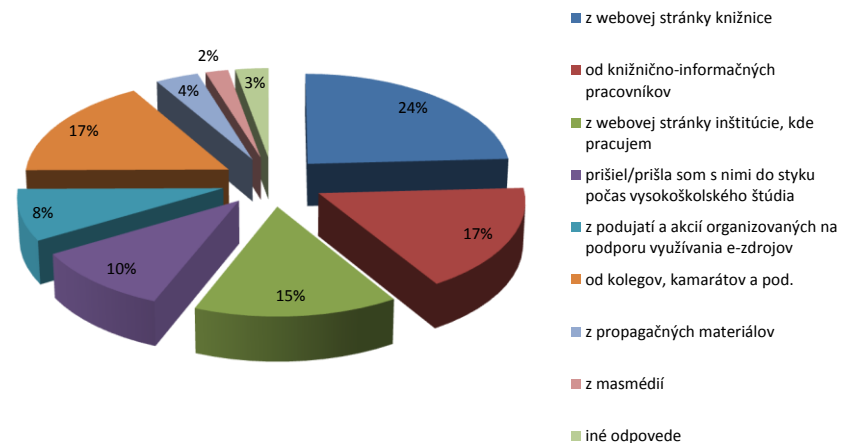
Z uvedeného vyplýva, že viac ako tretina opýtaných (39%) označila ako zdroj informácií o e-zdrojoch webové stránky knižníc a inštitúcií, kde pracujú. Túto najpočetnejšiu skupinu možno označiť ako IT generáciu, ktorá všeobecne web považuje za každodenný pracovný nástroj. Význam webovej prezentácie pri publicite e-zdrojov je tu nespochybniteľný a jasný. Títo používatelia však spravidla nie sú veľmi motivovaní navštevovať knižnice.

Druhú skupinu tvoria používatelia, ktorí sa o ponuke dozvedajú od ľudí – od kamarátov, kolegov až po pracovníkov knižníc. Vedomosti kolegov a kamarátov o ponuke e-zdrojov sú pravdepodobne šírené tiež ústnym podaním, resp. spomínaným webom a pod. Prekvapujúco pri publicite e-zdrojov však vyznieva aj význam knižnično-informačných pracovníkov (17%). Ten by sa preto nemal podceňovať. V porovnaní z minuloročnými prieskumami rastie. Je to aj výzva pre riešiteľov projektov NISPEZ a NISPEZ II, aby podujatia, ako sú informačné a pracovné semináre k e-zdrojom, boli cieľené okrem VaV pracovníkov aj na knižnično-informačných pracovníkov.

Naopak, len nepatrné množstvá respondentov za zdroj informácií o ponuke e-zdrojov uvádzajú podujatia (8%), propagačné materiály (takmer 4%), resp. masmédiá (2%). Zrejme to súvisí so samotnou povahou výskumu a vývoja, v ktorom sa bežné marketingové PR aktivity uplatňujú ťažšie než v iných sférach.

V rámci voľných odpovedí (takmer 3%) respondenti mohli vyjadriť iné zdroje, z ktorých získali informácie o e-zdrojoch a ich ponuke. Časť z nich len kopírovala predložené možnosti, v tých unikátnych sa najčastejšie spomínali konferencie, workshopy, vlastné vyhľadávanie, resp. náhodne na internete, prípadne informáciami zasielanými prostredníctvom e-mailových správ.

Odkiaľ ste sa dozvedeli o ponuke e-zdrojov?

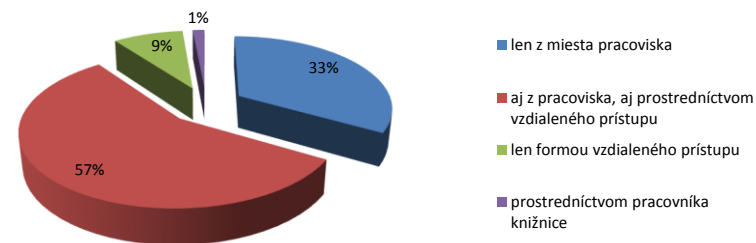

9. Ak e-zdroje využívate, označte, prosím, akým spôsobom k nim prístupujete: (dobrovoľná otázka)

	len z miesta pracoviska	aj z pracoviska, aj prostredníctvom vzdialeného prístupu	len formou vzdialeného prístupu	prostredníctvom pracovníka knižnice
Ak e-zdroje využívate, označte, prosím, akým spôsobom k nim prístupujete:	318	539	83	14
	33,3%	56,5%	8,7%	1,5%
Súhrn odpovedí:	954			

Spomedzi 954 respondentov najčastejšia odpoveď je "aj z pracoviska, aj prostredníctvom vzdialeného prístupu".
Najmenej častá odpoveď je "prostredníctvom pracovníka knižnice".

Ak e-zdroje využívate, označte, prosím, akým spôsobom k nim prístupujete:

Komentár k otázke č. 9:

Kedže väčšina respondentov sú vedecko-pedagogickí pracovníci/pracovníčky a doktorandi, je predpoklad, že s e-zdrojmi pracujú najmä na svojom pracovisku (t.j. VŠ, univerzity, ústavy, katedry, kliniky a pod.), a taktiež – pravdepodobne aj z domu, pričom využívajú vzdialený prístup k týmto e-zdrojom. Takýchto používateľov je najviac (takmer 90%), čo možno hodnotiť za pozitívne, pretože: jednak pracujú s e-zdrojmi pravdepodobne systematicky (v práci, aj doma), jednak majú vedomosti o vzdialenom prístupe a dokážu túto službu efektívne využívať.

O niečo menší počet respondentov (viac než 33%) uvádza, že e-zdroje využíva len z miesta svojho pracoviska. Do úvahy pripadá, že títo respondenti nemajú doma PC, pripojenie na internet, resp. si zásadne nenosia prácu domov. To je v poriadku. Medzi nimi sú však aj respondenti, ktorí zrejme o vzdialenom prístupe nemajú dostatok informácií a možno by ho aj využili, ale nevedia za akých podmienok, resp. ich inštitúcia (a tých je stále väčšina) vzdialený prístup neumožňuje. Malé množstvo respondentov uvádzajú, že využívajú len vzdialený prístup (takmer 9%). Tu môže ísť napr. o používateľov vedeckých knižníc – CVTI SR, ÚK SAV, resp. UKB. Títo primárne nemusia byť v pracovnom vzťahu s inštitúciami zapojenými do projektu NISPEZ.

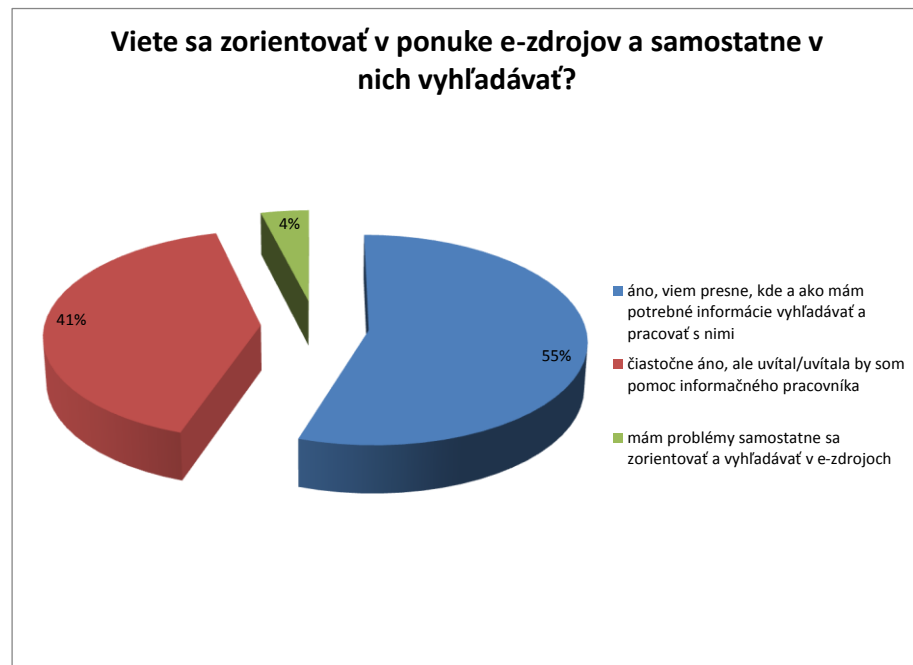
Len 1,5% respondentov uvádza, že využíva e-zdroje prostredníctvom pracovníka knižnice.

Odporúčanie: inštitúcie zapojené do projektov NISPEZ & NISPEZ II, resp., ich akademické knižnice by sa mali snažiť zavádzať službu vzdialeného prístupu k e-zdrojom a informovať o ňom. Možnosť vzdialeného prístupu dokáže výrazne zvýšiť využívanie e-zdrojov. Treba však klásť dôraz, aby išlo len oprávnené skupiny používateľom a dôraz dodržiavanie licenčných podmienok.

10. Viete sa zorientovať v ponuke e-zdrojov a samostatne v nich vyhľadávať? (dobrovoľná otázka)

	áno, viem presne, kde a ako mám potrebné informácie vyhľadávať a pracovať s nimi	čiastočne áno, ale uvítal/uvítala by som pomoc informačného pracovníka	mám problémy samostatne sa zorientovať a vyhľadávať v e-zdrojoch
Viete sa zorientovať v ponuke e-zdrojov a samostatne v nich vyhľadávať?	526	390	38
	55,1%	40,9%	4,0%
Súhrn odpovedí:	954		

Spomedzi 954 respondentov najčastejšia odpoveď je "áno, viem presne, kde a ako mám potrebné informácie vyhľadávať a pracovať s nimi".
Najmenej častá odpoveď je "mám problémy samostatne sa zorientovať a vyhľadávať v e-zdrojoch".

Komentár k otázke č. 10:

Výsledok tejto otázky potvrdzuje schopnosti súčasného používateľa samostatne pracovať s e-zdrojmi. Z prieskumu vyplýva, že viac než 96% respondentov sa dokáže samostatne zorientovať v ponuke e-zdrojov svojej inštitúcie/knižnice. Napriek tomu by viac než 41% respondentov uvítalo pomoc a správnu navigáciu k týmto e-zdrojom, aby vedeli presne, kde majú čo hľadať. Viac než 55% respondentov tvrdí, že s tým nemajú žiadny problém. Takmer 4% respondentov priznáva, že sa samostatne zorientovať v ponuke e-zdrojov nedokážu.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice, ktoré by sa mali snažiť skvalitňovať, sprehľadniť svoje ponuky e-zdrojov – čím umožnia používateľovi správnu navigáciu. Používateľ by nemal váhať, v ktorom zdroji začať realizovať svoj informačný prieskum, ku zdrojom by mal byť správne navigovaný. Do istej miery to súvisí aj so zavádzaním takých inovátnych služieb a nástrojov, ktoré v maximálnej miere používateľovi uľahčia nielen samotné vyhľadávanie v e-zdrojoch, ale aj orientáciu a navigáciu v portfóliu e-zdrojov inštitúcie (napr. discovery riešenia, linkovanie nástroje a pod.). Netreba taktiež zabúdať na kvalitu a úroveň webovej stránky s ponukou e-zdrojov, ktoré je v tomto základom.

11. Aké ďalšie nástroje a služby, ktoré – okrem vyhľadávania – ponúkajú jednotlivé e-zdroje, využívate? (viacero odpovedí je možných) (dobrovoľná otázka)

	možnosť ukladania si nájdených záznamov a textov do svojich priečinkov	nástroje na vytváranie zoznamu citácií	nástroje personálnej bibliografie	zdieľanie výsledkov vyhľadávania	upozornenie na novinky a aktualizácie v e-zdrojoch (alerty, avíza)	žiadne, iba vyhľadávanie
Aké ďalšie nástroje a služby, ktoré – okrem vyhľadávania – ponúkajú jednotlivé e-zdroje, využívate?	552	376	256	100	254	243
%	31,0%	21,1%	14,4%	5,6%	14,3%	13,6%
súhrn odpovedí	1781					

Spomedzi 1781 odpovedí je najčastejšou odpoveďou "možnosť ukladania si nájdených záznamov a textov do svojich priečinkov".
Najmenej častá odpoveď je "zdieľanie výsledkov vyhľadávania".

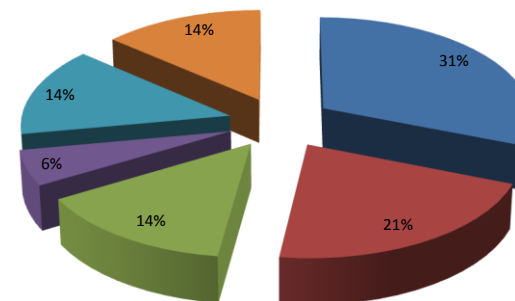
Komentár k otázke č. 11:

Otázka o využívaní ďalších nástrojov a služieb „preverila“ informačnú úroveň respondentov dotazníka o využívaní e-zdrojov. Z nástrojov a služieb, ktoré ponúkajú databázy používateľom, sú najviac využívané: možnosť ukladania si nájdených záznamov a textov do svojich priečinkov (viac než 31%) a nástroje na vytváranie zoznamu citácií (viac než 21%). Nástroje personálnej bibliografie využíva pri svojej práci viac ako 14% respondentov, pričom zvládnutie tejto služby je spočiatku náročnejšie na prácu a čas, ale jej efektívnosť je evidentná už po krátkej dobe. Najmenej respondentov (viac než 5%) „zdieľa“ výsledky svojich vyhľadávaní s ostatnými vedeckými/pedagogickými pracovníkmi. Upozornenia na novinky a aktualizácie v e-zdrojoch (alerty, RSS a pod.) využíva viac než 14% respondentov. Žiadne nástroje ani služby nevyužíva takmer 14% účastníkov prieskumu, čo je škoda, pretože uľahčujú a zjednodušujú vedeckým/pedagogickým pracovníkom prácu s elektronickými informačnými zdrojmi.

Tu je možné nájsť priestor pre knižnice: využívanie ďalších služieb a nástrojov, ktoré ponúkajú jednotlivé databázy, môžu byť zaujímavými podnetmi a námetmi pre informačné a pracovné semináre.

Aké ďalšie nástroje a služby, ktoré – okrem vyhľadávania – ponúkajú jednotlivé elektronické informačné zdroje, využívate? (viacero odpovedí je možných)

- možnosť ukladania si nájdených záznamov a textov do svojich priečinkov
- nástroje na vytváranie zoznamu citácií
- nástroje personálnej bibliografie
- zdieľanie výsledkov vyhľadávania
- upozornenie na novinky a aktualizácie v e-zdrojoch (alerty, avíza)
- žiadne, iba vyhľadávanie

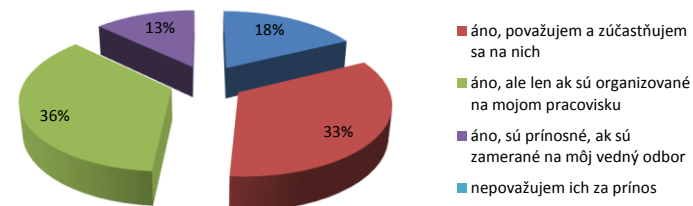

12. Považujete organizovanie seminárov zameraných na efektívnejšie vyhľadávanie a využívanie e-zdrojov za prínosné? (dobrovoľná otázka)

	áno, považujem a zúčastňujem sa na nich	áno, ale len ak sú organizované na mojom pracovisku	áno, sú prínosné, ak sú zamerané na môj vedný odbor	nepovažujem ich za prínos
Považujete organizovanie seminárov zameraných na efektívnejšie vyhľadávanie a využívanie e-zdrojov za prínosné?	169	320	342	123
	17,7%	33,5%	35,8%	12,9%
Súhrn odpovedí:	954			

Spomedzi 954 respondentov najčastejšia odpoveď je "áno, sú prínosné, ak sú zamerané na môj vedný odbor".
Najmenej častá odpoveď je "nepovažujem ich za prínos".

Považujete organizovanie seminárov zameraných na efektívnejšie vyhľadávanie a využívanie e-zdrojov za prínosné?

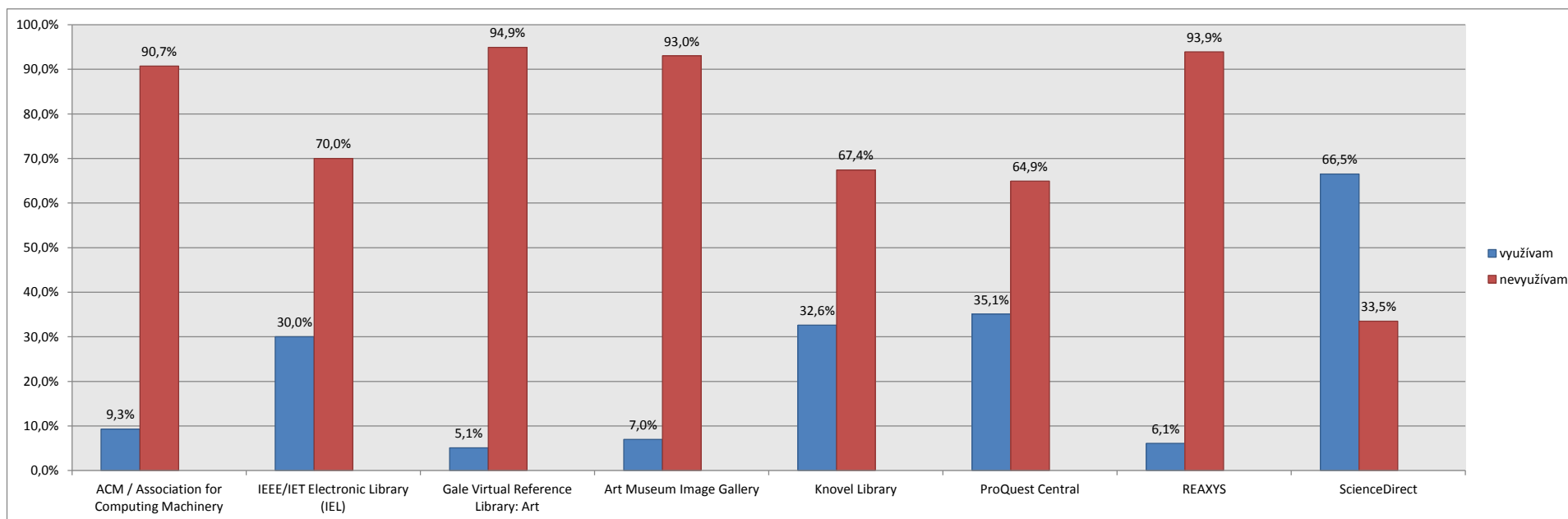
Komentár k otázke č. 12:

Z odpovedí na otázku o tom či používatelia považujú organizovanie seminárov zameraných na efektívnejšie využívanie a vyhľadávanie v e-zdrojoch ako aj otázku svojej potenciálnej účasti na nich, vyplýva jasná preferencia používateľov na svoje profesijné a odborové zameranie (takmer 36% respondentov), resp. preferencia konania seminárov v mieste ich pracoviska (takmer 34% respondentov). Ide teda o podmienenú účasť, ktorá spravidla ostane len na hypotetickej rovine (spolu až 70% respondentov).
Odhodlanie zúčastňovať sa seminárov pravidelne deklaruje takmer 18% používateľov.
Takmer 13% záporných odpovedí zrejme súvisí aj s otázkou č. 10, v ktorej vyše 55% respondentov preferuje samostatnú orientáciu, prácu a vyhľadávanie v e-zdrojoch – čo značí, že nepotrebujú semináre či ďalšie vzdelávanie v tejto oblasti. Svedčí to aj o vyhľadávacích prostrediach a rozhraniach e-zdrojov, ktoré sú stále jednoduchšie, intuitívnejšie a prívetivejšie používateľom, a taktiež so zvyšujúcou sa informačnou gramotnosťou jednotlivcov.
Iste však existujú používatelia, ktorým by sa takéto semináre zišli. Knižnice by mali hľadať efektívnejšie spôsoby, ako týchto používateľov nájsť a osloviť ich, prípadne im ponúknuť také služby a podujatia v sieťovom prostredí, ktoré by ich zaujali, venovali im čas a splnili účel. Je zrejmé, že používateľov pritiahnúť do knižníc za účelom účasti na seminári, bude stále ťažšie a ťažšie.

13. Ktoré z nasledovných elektronických informačných zdrojov (e-zdrojov) sprístupňovaných v rámci projektu NISPEZ využívate? (dobrovoľná otázka)

	ACM / Association for Computing Machinery	IEEE/IET Electronic Library (IEL)	Gale Virtual Reference Library: Art	Art Museum Image Gallery	Knovel Library	ProQuest Central	REAXYS	ScienceDirect
využívam	9,3%	30,0%	5,1%	7,0%	32,6%	35,1%	6,1%	66,5%
nevyužívam	90,7%	70,0%	94,9%	93,0%	67,4%	64,9%	93,9%	33,5%

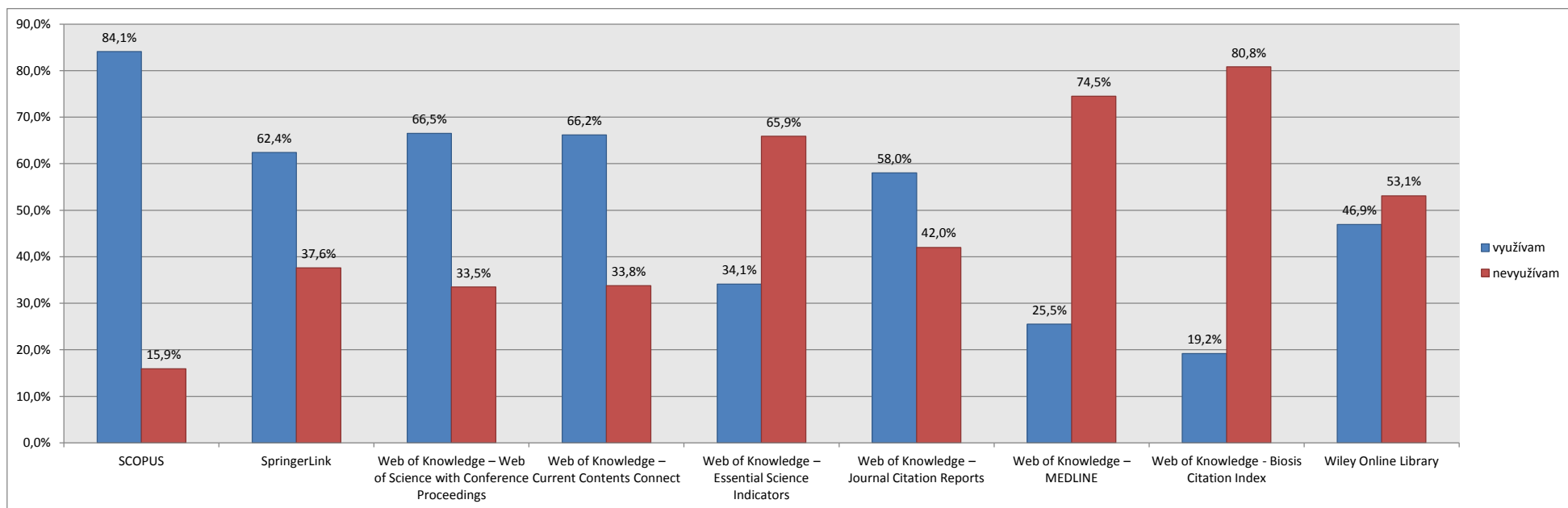
	ACM / Association for Computing Machinery	IEEE/IET Electronic Library (IEL)	Gale Virtual Reference Library: Art	Art Museum Image Gallery	Knovel Library	ProQuest Central	REAXYS	ScienceDirect
využívam	89	286	49	67	311	335	58	634
nevyužívam	865	668	905	887	643	619	896	320

Výsledky dotazníkového prieskumu používateľov (2013):
využívanie EIZ sprístupňovaných v rámci projektu NISPEZ NISPEZ II

	SCOPUS	SpringerLink	Web of Knowledge – Web of Science with Conference Proceedings	Web of Knowledge – Current Contents Connect	Web of Knowledge – Essential Science Indicators	Web of Knowledge – Journal Citation Reports	Web of Knowledge – MEDLINE	Web of Knowledge - Biosis Citation Index	Wiley Online Library
využívam	84,1%	62,4%	66,5%	66,2%	34,1%	58,0%	25,5%	19,2%	46,9%
nevyužívam	15,9%	37,6%	33,5%	33,8%	65,9%	42,0%	74,5%	80,8%	53,1%

	SCOPUS	SpringerLink	Web of Knowledge – Web of Science with Conference Proceedings	Web of Knowledge – Current Contents Connect	Web of Knowledge – Essential Science Indicators	Web of Knowledge – Journal Citation Reports	Web of Knowledge – MEDLINE	Web of Knowledge - Biosis Citation Index	Wiley Online Library
využívam	802	595	634	632	325	553	243	183	447
nevyužívam	152	359	320	322	629	401	711	771	506

"ACM / Association for Computing Machinery" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "IEEE/IET Electronic Library (IEL)" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "Gale Virtual Reference Library: Art" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "Art Museum Image Gallery" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "Knovel Library" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "ProQuest Central" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "REAXYS" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "ScienceDirect" najčastejšia odpoveď je "využívam". Najmenej častá odpoveď je "nevyužívam".
 "SCOPUS" najčastejšia odpoveď je "využívam". Najmenej častá odpoveď je "nevyužívam".
 "SpringerLink" najčastejšia odpoveď je "využívam". Najmenej častá odpoveď je "nevyužívam".
 "Web of Knowledge – Web of Science with Conference Proceedings" najčastejšia odpoveď je "využívam". Najmenej častá odpoveď je "nevyužívam".
 "Web of Knowledge – Current Contents Connect" najčastejšia odpoveď je "využívam". Najmenej častá odpoveď je "nevyužívam".
 "Web of Knowledge – Essential Science Indicators" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "Web of Knowledge – Journal Citation Reports" najčastejšia odpoveď je "využívam". Najmenej častá odpoveď je "nevyužívam".
 "Web of Knowledge – MEDLINE" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "Web of Knowledge – Biosis Citation Index" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".
 "Wiley Online Library" najčastejšia odpoveď je "nevyužívam". Najmenej častá odpoveď je "využívam".

Komentár k otázke č. 13:

Cieľom otázky bolo zistiť, ktoré z e-zdrojov obstarávaných v rámci projektov NISPEZ & NISPEZ II respondenti prieskumu najviac poznajú a využívajú, a tým pádom, ktoré e-zdroje sú pre ich vedecko-výskumnú prácu najviac potrebné alebo, na druhej strane, ktoré e-zdroje používatelia nevyužívajú. Takéto hodnotenie využívania EIZ postavené na základe jednoduchej otázky respondentom pýtajúcej sa na využívanie daného EIZ, nie je síce kľúčové pre celkové hodnotenie efektívnosti využívania EIZ, ale je vhodným doplnkom, ktorý dokresľuje najmä číselne vyjadrené štatistiky využívania jednotlivých EIZ. Treba mať však na zreteli, že každý EIZ je iný a treba jeho využívanie posudzovať a hodnotiť individuálne.

Z prieskumu je na prvý pohľad zrejmé, že lepšie sú na tom tie databázy, ktoré už používatelia poznajú a mali ich možnosť využívať aj v minulosti (pred projektom NISPEZ). Úplne prirodzene, horšie výsledky získali databázy, ktoré sú nové a do portfólia zaradené neskôr.

Na druhej strane sa dá skonštatovať určitá súvislosť aj s tematickým zameraním databáz. Databázy zamerané multidisciplinárne sú na tom o poznanie lepšie než databázy užšie špecializované, resp. vyslovene monotematické. Toto tiež nemožno považovať za prekvapivé.

Osobitné postavenie v takomto hodnotení majú bibliografické, citačné a scientometrické databázy. Sú totiž relevantné najmä pre užší okruh vedecko-výskumných pracovníkov, zato však majú uplatnenie vo všetkých inštitúciách zapojených do projektov NISPEZ & NISPEZ II a pri všetkých vedných disciplínach. Podobne sú na tom monotematické špecializované databázy – či už umelecké, chemické alebo iné. Toto je potrebné mať na zreteli, a pri hodnotení na základe týchto výsledkov je potrebné hodnotiť každú databázu individuálne.

Absolútne prvenstvo má databáza, ktorá má najväčší podiel tých respondentov, ktorí využívajú a najmenší podiel tých, ktorí ju nevyužívajú – databáza SCOPUS (84% : 16% v prospech používateľov).

Ďalej nasledujú: ScienceDirect (66% : 33%), rovnaké hodnoty dosiahla aj databáza Web of Science platformy Web of Knowledge, nasledovaná databázou platformy Web of Knowledge - Current Contents Connect (66% : 34%). Ďalej nasleduje plnotextová databáza SpringerLink (62% : 38%). V testom závесе nasleduje ďalšia databáza platformy Web of Knowledge – Journal Citation Reports (58% : 42%).

Prvenstvá, ale však v prospech „nepoužívateľov“ majú monotematické databázy:

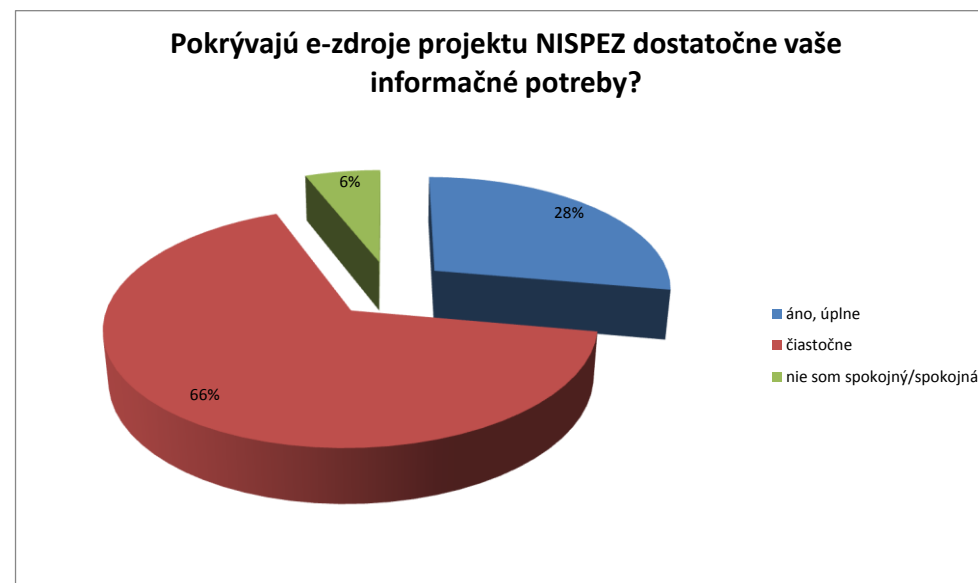
Najmenej používateľov má Gale Virtual Reference Library: Art (95% : 5%), špecializovaná databáza REAXYS (cca 94% : 6%). Trio uzatvára umelecká databáza Art Museum Image Gallery (93% : 7%). O niečo lepšie je na tom monotematická databáza ACM (cca 90% : 10%) a Databáza platformy Web of Knowledge – Biosis Citation Index (80% : 20%). Medzi databázy, kde tiež prevláda počet „nepoužívateľov“ možno ešte radiť databázy s identickými hodnotami ProQuest Central a Knovel Library (65% : 35% a 67% : 33% v prospech nepoužívateľov), podobne je na tom aj scientometrická databáza platformy WoK – Essential Science Indicators (66% : 34%). Skupinu uzatvára Wiley Online Library (61% : 40% v prospech nepoužívateľov).

Výsledky, v porovnaní s minulými rokmi sa mierne líšia, najmä v percentuálnom zastúpení podielu využívania jednotlivých EIZ, poradie je však spravidla rovnaké. To značí, že jednotlivé EIZ majú svoje stabilné postavenie, meniaci úroveň percentuálneho zastúpenia skôr súvisí so zastúpením vedných odborov, z ktorých jednotliví používatelia prichádzajú.

14. Pokrývajú e-zdroje projektu NISPEZ dostatočne vaše informačné potreby? (dobrovoľná otázka)

	áno, úplne	častočne	nie som spokojný/spokojná
Pokrývajú e-zdroje projektu NISPEZ dostatočne vaše informačné potreby?	265	632	57
	27,8%	66,2%	6,0%
Súhrn odpovedí:	954		

Spomedzi 954 respondentov najčastejšia odpoveď je "častočne". Najmenej častá odpoveď je "nie som spokojný/spokojná".

Komentár k otázke č. 14:

Z výsledku vyplýva, že úplne spokojných s ponukou e-zdrojov obstarávaných v rámci projektu NISPEZ je menej než tretina respondentov – používateľov (o niečo viac než 28%). Ide o tých používateľov, ktorí na otázku odpovedali tak, že e-zdroje obstarávané v rámci projektu NISPEZ úplne pokrývajú ich informačné potreby.

Najväčšiu časť respondentov tvoria tí, ktorých informačné potreby sú ponukou e-zdrojov pokrývané len častočne (66%). V tejto súvislosti sú zaujímavé otvorené odpovede dotazníka, kde mali respondenti možnosť anonymne sa vyjadriť s čím sú spokojní/nespokojní, resp. čo im v ponuke e-zdrojov NISPEZ najviac chýba a pod. (viď komentáre k otázkam č. 15).

Nespokojnosť s ponukou e-zdrojov vyjadrilo 6% používateľov. Tieto výsledky sú takmer identické s výsledkami prieskumu z minulých rokov, z čoho vyplýva, že vnímania e-zdroje z pohľadu používateľov je už vyprofilované.

Ako je známe, projekty NISPEZ & NISPEZ II nielen plne zabezpečujú kontinuitu v doterajšom konzorciálnom sprístupňovaní databáz pre vysoké školy a vedecké pracoviská, ale portfólio sprístupňovaných e-zdrojov aj rozšíril o nové databázové tituly. K databáze SpringerLink bola zakúpená tzv. národná licencia, čo znamená, že o prístup k odborným informáciám v nej obsiahnutých môžu požiadať všetky knižnice financované z verejných zdrojov, štátne, verejné vysoké školy a univerzity, ako aj iné neziskové informačné inštitúcie mimo privátneho sektora. Napriek tomu ani tento ani tento projekt – vzhľadom na limitované finančné prostriedky – nemôže obsiahnuť všetky vedné odbory a špecifické požiadavky jednotlivých vysokých škôl k plnej spokojnosti. Pri výbere databáz sa významne prihliadalo na požiadavky jednotlivých inštitúcií. Riešitelia projektu pokladajú sprístupňované e-zdroje za vhodný základ pre podporu vedy a výskumu na Slovensku, avšak v prípade špeciálnych požiadaviek na užšie profilované e-zdroje si jednotlivé vysoké školy alebo vedecké pracoviská budú musieť nadálej zabezpečovať ich nákup z vlastných finančných zdrojov.

15. Čo vám v ponuke e-zdrojov chýba? (viacero odpovedí je možných) (dobrovoľná otázka)

	viac plnotextových databáz	väčší časový rozsah (archívne čísla) v ponuke plných textov e-časopisov	širšia ponuka e-knží	konkrétne e-zdroje
Čo vám v ponuke e-zdrojov chýba?	649	389	505	96
	39,6%	23,7%	30,8%	5,9%
Súhrn odpovedí:	1639			

Spomedzi 1639 odpovedí je najčastejšou odpoveďou "viac plnotextových databáz". Najmenej častá odpoveď je "konkrétne e-zdroje".

Komentár k otázke č. 15

Z odpovedí vyplýva, že najväčšiemu počtu respondentov (takmer 40%) v ponuke e-zdrojov obstarávaných v rámci projektov NISPEZ & NISPEZ II chýba viac plnotextových databáz. Ide zrejme o logickú a prirodzenú požiadavku používateľov mať prístup k čo najširšej ponuke plných textov e-časopisov. Objektívne je ju však veľmi ťažké naplniť, a to z viacerých dôvodov, najmä však z dôvodu limitovaných finančných prostriedkov. Na druhej strane vyhovieť tomuto dopytu za každú cenu by nemuselo byť považované za efektívne a nemuselo by priniesť žiadny dopad. Časopisy sa v jednotlivých databázach často krát prekrývajú, tým pádom by vznikali duplicity a pod. Taktiež presýtenosť používateľa ponukou e-zdrojov môže viesť k zmäteniu a neistote používateľa, ktorý sa paradoxne bude snažiť riešiť prehľadávaním nových a nových zdrojov, ktoré môže viesť k informačnému preťaženiu používateľa.

Cieľom by mohlo byť napr. naučiť používateľov využívať viac aj bibliografické a citačné databázy, ktoré dokážu používateľa vopred informovať o obsahu a hodnotu plného textu. Často krát potom používateľ nemusí siahať po takom množstve plných textov, ale zameria sa len na niekoľko – skutočne relevantných. Zrejme za úvahu stojí aj predstava zaviesť možnosť pre individuálnu "kúpu" konkrétneho článku používateľom priamo od vydavateľa (tzv. "pay per view") alebo zlepšiť informovanosť o možnostiach MVS a MMVS knižníc. Riešením môže byť tiež aj to, že používatelia začnú vo väčšej miere využívať Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk, ktorý im môže poskytnúť viacero alternatív, ako nájsť články v iných e-zdrojoch alebo ponúknuť príbuzné témy.

Takmer 31% respondentov chýba širšia ponuka e-knží. Požiadavku možno považovať za legitímnu, pretože vzhľadom na obrovské počty e-knží nachádzajúcich sa v renomovaných databázach je nutné skonštatovať, že v ponuke e-zdrojov NISPEZ & NISPEZ II ich je minimálne. Predplácať vlastné kolekcie e-knží si však nemôžu dovoliť mnohé akademické inštitúcie samy, výhodnejšie sú konzorciálne nákupy.

Požiadavka na väčší časový rozsah ponuky plných textov časopisov (takmer 24%) má tiež opodstatnenie. Prinieslo by to rozšírenie portfólia o archívne čísla časopisov, čo má mnohých vedcov, odborníkov veľký význam. Požiadavka je však tiež limitovaná najmä finančnými prostriedkami.

Tohoročné výsledky sa výrazne neodlišujú od minuloročných výsledkov.

Posledná možnosť odpovede otázky č. 15 bola otvorená a respondenti mohli slobodne vyjadriť svoj názor a uviesť názov konkrétnej databázy alebo databáz, ktoré im v portfóliu e-zdrojov NISPEZ chýbajú a radi by ich v budúcnosti využívali. Pre riešiteľov projektu sú to zaujímavé, cenné podnety a návrhy, pretože sú získané priamo od reálnych používateľov - vedecko-výskumných pracovníkov, doktorandov a pod., ktorí s databázami pracujú a riešia skutočné výskumné úlohy a problémy.

Na otázku odpovedalo 96 respondentov. Najčastejšie sa vyskytovali konkrétne názvy databázových kolekcí, konkrétnych databáz alebo len publikácie určitých vydavateľstiev či názvy časopisov.

Najpočetnejšie boli napr. tieto:

Multidisciplinárne: JSTOR, Taylor&Francis, SAGE Publications, CSA, Ingenta, Emerald, Ovid, Oxford Journals.

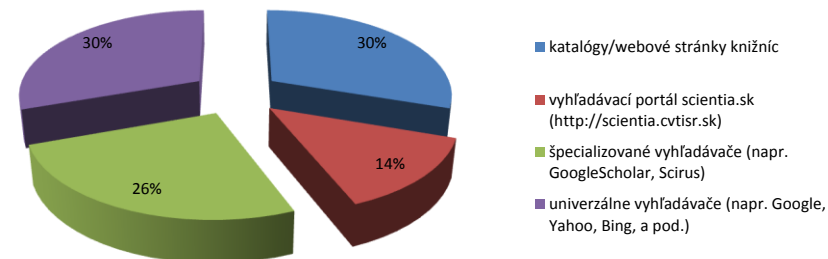
Ale aj odborové: SciFinder, American Chemical Society a Royal Society of Chemistry, plné texty aktuálnych čísel časopisov Nature a Science, čísla p kolekcie e-knží a archívne čísla časopisov vydavateľstiev SpringerLink, ScienceDirect, a mnoho ďalších - špecifických menších databáz ako napr.: IOPscience – Journals (vydavateľ: Institute of Physics), MathSciNet, ďalej plné texty časopisov vedeckých spoločností (Amer. Heart Assoc., Eur. Soc. Cardiol., Soc. Gen. Physiol. (USA), Amer. Physiol. Soc., Physiological Society), Biological Abstracts (vydavateľ Thomson Reuters).

16. Na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií využívam: (dobrovoľná otázka)

	katalógy/webové stránky knižníc	vyhľadávací portál scientia.sk (http://scientia.cvtisr.sk)	špecializované vyhľadávače (napr. GoogleScholar, Scirus)	univerzálne vyhľadávače (napr. Google, Yahoo, Bing, a pod.)
Na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií využívam:	597	271	507	601
	30,2%	13,7%	25,7%	30,4%
Súhrn odpovedí:	1976			

Spomedzi 1976 odpovedí bolo najčastejšou odpoveďou "univerzálne vyhľadávače (napr. Google, Yahoo, Bing, a pod.)". Najmenej častá odpoveď je "vyhľadávací portál scientia.sk (http://scientia.cvtisr.sk)".

Na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií využívam:

Komentár k otázke č. 16:

Z uvedených výsledkov vyplýva, že najviac respondentov dotazníkové prieskumu odpovedalo tak, že na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií používa univerzálne internetové vyhľadávače (napr. Google, Yahoo, Bing, a pod.), (30,4% respondentov). Toto je zrejme pochopiteľné, z pohľadu e-zdrojov pre VaV však kontraproduktívne. Používatelia zrejme vychádzajú z toho, že čím viac vyhľadaných výsledkov – tým lepšie. Nie je to však pravda.

Univerzálne vyhľadávače takmer vôbec, alebo len vo veľmi malej miere indexujú relevantné vedecké databázy, a teda, ich obsah nie sú schopné prehľadávať. Takmer rovnakej obľube (30,2% respondentov) sa tešia katalógy/webové stránky knižníc, pretože sú miestom, ktoré používatelia využívajú na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií. Toto možno považovať za veľmi dôležité, pretože používateľom sa zrejme – správne – asocjuje slovné spojenie „odborné a vedecké informácie“ práve s knižnicou, resp. s jej katalógom, webovou stránkou, prípade službami a pod.

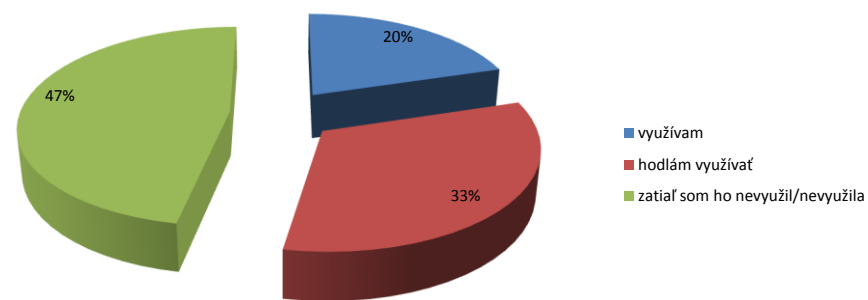
Na treťom mieste (takmer 26% respondentov) – z pohľadu toho, čo na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií používatelia najviac využívajú, sa umiestnili špecializované vyhľadávače (napr. Google Scholar, Scirus). Tie možno považovať za vhodný nástroj získavania odborných a vedeckých informácií. Pre získanie toho najkvalitnejšieho a overeného vedeckého obsahu možno použiť aj Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk. Tú využíva takmer 14% používateľov. Portál je prístupný od roku 2011 čo nie je zrejme zatiaľ dostatočná doba na to, aby si získal svojich stabilných používateľov. Portál využívajú všetky inštitúcie zapojené do projektu NISPEZ. JE preto úlohou knižníc, aby sa podiel VaV pracovníkov, ktorí vyhľadávajú vedecké informácie obracali aj na portál a vyhľadávali v ňom.

17. Vyhľadávací portál scientia.sk (výstup projektu NISPEZ) umožňuje z jedného rozhrania súbežne vyhľadávať informácie v rôznorodých e-zdrojoch, ktoré sú orientované na oblasť výskumu a vývoja. Portál: (dobrovoľná otázka)

	využívam	hodlám využívať	zatiaľ som ho nevyužil/nevyužila
Vyhľadávací portál scientia.sk (výstup projektu NISPEZ) umožňuje z jedného rozhrania súbežne vyhľadávať informácie v rôznorodých e-zdrojoch, ktoré sú orientované na oblasť výskumu a vývoja. Portál:	194	311	449
	20,3%	32,6%	47,1%
Súhrn odpovedí:	954		

Spomedzi 954 respondentov najčastejšia odpoveď je "zatiaľ som ho nevyužil/nevyužila". Najmenej častá odpoveď je "využívam".

Vyhľadávací portál scientia.sk (výstup projektu NISPEZ) umožňuje z jedného rozhrania súbežne vyhľadávať informácie v rôznorodých e-zdrojoch, ktoré sú orientované na oblasť výskumu a vývoja. Portál:

Komentár k otázke č. 17:

Pre získanie toho najkvalitnejšieho a overeného vedeckého obsahu možno použiť Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk. Z uvedených výsledkov vyplýva, že najviac respondentov dotazníkové prieskumu odpovedalo tak, že na vyhľadávanie vedeckých a odborných informácií zatiaľ Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk zatiaľ nevyužilo (47% respondentov).

Takmer 33% respondentov proklamuje, že Portál hodlá využívať – niekedy v budúcnosti. Toto tvrdenie je však ťažké overiť a je potrebné týchto používateľov ciele stimulovať, aby sa tak skutočne stalo.

Z prieskumu ďalej vyplýva, že Portál využíva 20% respondentov.

Portál je pre používateľov prístupný od roku 2011, čo nie je zrejme zatiaľ dostatočná doba na to, aby si získal svojich stabilných používateľov. Portál využívajú všetky inštitúcie zapojené do projektu NISPEZ. Je preto úlohou knižníc, aby sa podiel VaV pracovníkov, ktorí vyhľadávajú vedecké informácie obracali aj na portál a vyhľadávali v ňom.

Cieľom tejto otázky bolo zistiť koľko % používateľov pozná Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk, resp. ho už využíva alebo hodlá využívať v budúcnosti. Ďalším cieľom bolo dať portál do pozornosti používateľom, ktorí o ňom zatiaľ nemajú dostatok vedomostí. Využívanie vyhľadávacieho portálu dokáže zásadným spôsobom uľahčiť prácu používateľovi pri vyhľadávaní informácií v rôznorodých e-zdrojoch a zároveň zvýšiť efektívnosť využívania e-zdrojov projektu NISPEZ ako takých.

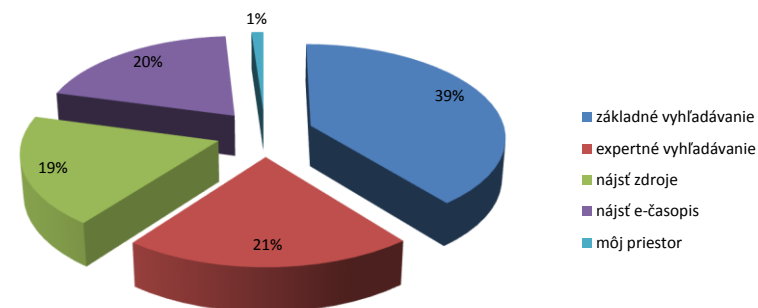
Je tu teda priestor pre riešiteľov projektu NISPEZ ako aj pre inštitúcie zapojené do projektu, aby sa aktívne podieľali na cielenej publicite, seminároch a tréningoch práce s portálom. S týmito aktivitami sa už začalo, preto možno očakávať pozitívne výsledky, ktoré prinesú nárast počtu používateľov portálu scientia.sk.

18. Ak pracujete s portálom scientia.sk využívate funkcie: (viacero odpovedí je možných), (dobrovoľná otázka)

	základné vyhľadávanie	expertné vyhľadávanie	nájst' zdroje	nájst' e-časopis	môj priestor
Ak pracujete s portálom scientia.sk využívate funkcie:	280	150	135	140	8
	39,3%	21,0%	18,9%	19,6%	1,1%
Súhrn odpovedí:	713				

Spomedzi 713 respondentov najčastejšia odpoveď je "základné vyhľadávanie". Najmenej častá odpoveď je "môj priestor".

Ak pracujete s portálom scientia.sk využívate funkcie:

Komentár k otázke č. 18:

Otázka č. 18 sa týka len používateľov, ktorí pre získanie kvalitného a overeného vedeckého obsahu využívajú Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk (Portál). Jej cieľom bolo zistiť, aká časť používateľov Portálu využíva pre získavanie vedeckých poznatkov základné vyhľadávanie, expertné vyhľadávanie, nájst' zdroje, nájst' e-časopis alebo funkcionality môj priestor.

Z uvedených výsledkov vyplýva, že najviac respondentov dotazníkové prieskumu odpovedalo, že na vyhľadávanie informácií v Portáli využíva najmä základné vyhľadávanie (takmer 40% respondentov).

Takmer 21% respondentov proklamuje, že na vyhľadávanie informácií v Portáli dokáže využívať aj expertné vyhľadávanie. Ide zrejme o skúsenejších používateľov s vyspelejšou informačnou gramotnosťou. Tí však vďaka možnostiam, ktoré ponúka expertné vyhľadávanie Portálu môžu získať oveľa presnejšie a relevantnejšie výsledky vyhľadávania, než používatelia, ktorí vyhľadávajú len v základnom vyhľadávaní.

Približne rovnaké skupiny respondentov tvrdia, že v rámci Portálu využívajú aj funkcionality nájst' e-časopis (takmer 20% respondentov) a nájst' zdroje (takmer 19% respondentov).

Najmenšia časť respondentov (len niečo viac než 1%) tvrdí, že využíva aj funkcionality môj priestor, ktorá používateľovi umožňuje ukladať vyhladané záznamy, kedykoľvek sa k nim vrátiť, kombinovať ich s už uskutočnenými vyhľadávaniami, možnosť ukladať záznamy aj ako citácie alebo možnosť nastaviť tzv. avíza na zmeny v Portáli, nové vyhľadávania a aktualizácie rešeršných požiadaviek.

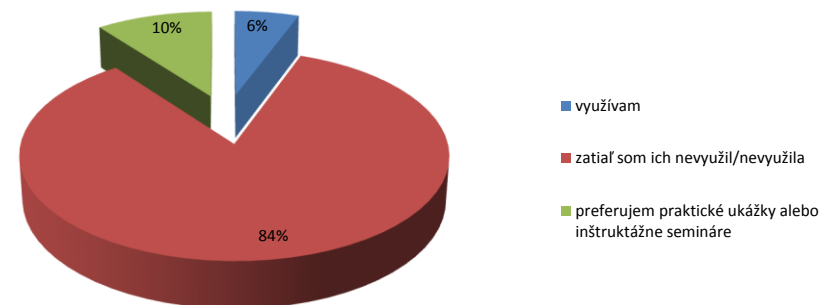
Opäť je tu priestor pre riešiteľov projektu NISPEZ ako aj pre inštitúcie zapojené do projektu, aby sa aktívne podieľali na cielenej publicite, seminároch a tréningoch práce s portálom. S týmito aktivitami sa už začalo, preto možno očakávať pozitívne výsledky, ktoré prinesú nárast počtu používateľov portálu scientia.sk, a taktiež vyššiu informačnú gramotnosť používateľov Portálu.

19. Príručky a sprievodcov pre prácu s portálom scientia.sk (dobrovoľná otázka)

	využívam	zatiaľ som ich nevyužil/nevyužila	preferujem praktické ukážky alebo inštruktážne semináre
Príručky a sprievodcov pre prácu s portálom scientia.sk:	54	802	98
	5,7%	84,1%	10,3%
Súhrn odpovedí:	713		

Spomedzi 713 respondentov najčastejšia odpoveď je "zatiaľ som ich nevyužil/nevyužila". Najmenej častá odpoveď je "využívam".

Príručky a sprievodcov pre prácu s portálom scientia.sk:

Komentár k otázke č. 19:

Jedným z výstupov aktivity 2.1/NISPEZ, ktorého cieľom je stimulovať používateľov k tomu, aby sa pre získanie kvalitného a overeného vedeckého obsahu rozhodli používať Vyhľadávací portál pre vedu a výskum – scientia.sk, a aby ho vedeli adekvátne a plnohodnotne využívať, boli vytvorené príručky a sprievodcovia pre prácu s Portálom scientia.sk.

Z uvedených výsledkov vyplýva, že najviac respondentov dotazníkového prieskumu odpovedalo tak, že vytvorené príručky a sprievodcov pre prácu s portálom scientia.sk zatiaľ nevyužilo (viac ako 84% respondentov). Je teda určitý predpoklad, že sa tak stane v budúcnosti. Je možné, že aj vďaka dotazníkovému prieskumu sa o Portáli dozvie mnoho ďalších potenciálnych používateľov.

Viac ako 10% respondentov tvrdí, že príručky nepreferuje, naopak, preferuje inštruktážne semináre alebo praktické ukážky. Ide o pomerne dôležitú časť potenciálnych alebo reálnych používateľov Portálu. Títo by sa mali stať cieľovou skupinou riešiteľov projektu NISPEZ a mali by sa na ne zamerať PR aktivity týkajúce sa Portálu a taktiež na nich by mali byť zamerané informačné a pracovné semináre – organizované na pracovisku VaV pracovníkov, zamerané na ich konkrétny vedný odbor.

Len takmer 6% respondentov tvrdí, že spomínané materiály využíva.

Aktívnou a cieľenou publicitou, organizovaním seminárov a tréningov pre prácu s portálom, možno očakávať pozitívne výsledky, ktoré prinesú nárast počtu používateľov portálu scientia.sk.

20. Ďalšie pripomienky: (dobrovoľná otázka)

Komentár k otázke č. 20:

Svoje názory a pripomienky ku sprístupňovaniu e-zdrojov prostredníctvom národných projektov NISPEZ & NISPEZ II vyjadrilo v dotazníku asi 102 respondentov. Podobne ako minulý rok, škála názorov, pripomienok a návrhov je veľmi pestrá:

Ohlasy na prácu riešiteľov projektov NISPEZ & NISPEZ II, ako aj ohlasy na samotné portfólio e-zdrojov, rezonovali od negativistických (ktorých bolo minimum), cez neutrálne, v ktorých respondenti nevyjadrili žiadne emócie, návrhy alebo reálne pripomienky, až po pozitívne hodnotenia. Tých sa objavovalo pomerne dosť čo možno jednoznačne vnímať ako ocenenie práce a úspech.

Medzi negativistické hodnotenia možno radiť pripomienky, ktoré sa týkali zostavenia jednotlivých otázok, ich logickosti, prepojenia a pod., resp. pripomienky kritizujúce nedostatok plných textov, neprehľadnosť v ponuke e-zdrojov, atď.

Väčšina respondentov využila priestor otvorenej otázky na prezentáciu svojich postrehov a návrhov z pohľadu praktického využívania e-zdrojov. Podobne – ako v minulých rokoch sa dali zhruba rozdeliť na dve skupiny: Prvá skupina obsahuje vecné pripomienky a návrhy respondentov, v druhej skupine sú zahrnuté pomerne ťažko realizovateľné návrhy a pripomienky, vyplývajúce skôr z neinformovanosti používateľov (respondentov), ich úrovne informačnej gramotnosti a pod.

Do prvej skupiny patria odpovede napr. také, kde používatelia uvádzajú problém, že by chceli, aby databázy vyhľadávali len v plných textoch. Irituje ich množstvo vyhladaných bibliografických záznamov, ale málo plných textov. Alebo ďalej pripomienky, týkajúce sa zlej orientácie v e-zdrojoch, zmien ich rozhrania potrebe využívať vzdialených prístup k nim a pod.

Z analýzy ďalších odpovedí možno zosumarizovať niekoľko zásadných pripomienok:

Používatelia by si priali mať zabezpečený prístup k oveľa väčšiemu množstvu plných textov časopisov a kníh a prístup k oveľa väčšiemu portfóliu databáz. Podľa možnosti by mali pristupy zahŕňať aj čo najviac archívnych ročníkov časopisov. Respondenti opäť využili tento priestor a dávali návrhy na sprístupnenie nových databáz, resp. na pokrytie jednotlivých vedných odborov, tém a pod. Tie sa zväčša zhodovali s voľnými odpoveďami na otázku č. 15. Ďalej sa začali objavovať aj pripomienky a požiadavky na jazykové pokrytie e-zdrojov. Niektorí používatelia by uvítali databázy aj v iných jazykoch než angličtina. Tieto požiadavky a pripomienky možno považovať za legitímne, avšak v súčasnosti sú ťažko splniteľné. Dôvody sú nielen finančného, ale aj technického charakteru.

Nadálej pretrváva problém nízkej informovanosti odbornej verejnosti o existencii e-zdrojov samotných. Tento problém je pre knižnično-informačných pracovníkov známy, objavil sa však aj vo vyjadreniach mnohých respondentov. Otázne je, aký podiel na tejto situácii majú knižnice a knižničníci pracovníci a na strane druhej nízka motivácia vedeckých pracovníkov na využívanie e-zdrojov pri svojej práci. Sem však možno radiť aj požiadavky respondentov na prehľadnejšiu a zrozumiteľnejšiu ponuku e-zdrojov na webových stránkach knižníc, žiadajú, aby e-zdroje nemuseli hľadať, ale aby boli vyhľadateľné ihneď z hlavnej stránky. Toto patrí medzi úlohy knižnično-informačných pracovníkov a problém by sa nemal podceňovať.

Objavujú sa návrhy na organizovanie seminárov o práci s databázami v mieste pracoviska, ktoré by eliminovali potrebu cestovania „mimo bratislavských“ používateľov e-zdrojov, rovnako ako úzko špecializované školenia šité na mieru. Medzi ďalšími pripomienkami zaznieva potreba zavádzať kurzy a semináre podporujúce úroveň informačnej gramotnosti a práce s e-zdrojmi od prvého ročníka VŠ či univerzity. Odporúčajú nám organizovať semináre v spolupráci s katedrami, fakultami a pod., využívať na seminároch modelové zadania a viac konkrétnych príkladov práce s e-zdrojmi a pod. Mnohí respondenti sa dožadujú e-learningových foriem a metód vzdelávania, t.j. online seminárov, inštruktážnych videí, ako pracovať s tou – ktorou databázou, diskusných skupín a pod.

Často sa objavovali otázky, v ktorých sa používatelia pýtali na kontinuitu sprístupňovania EIZ po projekte NISPEZ – tento záujem možno vnímať pozitívne, pretože je vidieť, že mnohí používatelia si uvedomujú informačnú hodnotu, ktorú e-zdroje prinášajú, ale zároveň aj cenu, ktorú treba platiť za ich získavanie. Taktiež vidieť, že projekt NISPEZ si asocioval so zabezpečením prístupov do e-zdrojov na národnej úrovni. Medzi ďalšie postrehy možno zaradiť aj potrebu väčšej zaangažovanosti jednotlivých inštitúcií do výberu e-zdrojov do portfólia projektu.